

Udskriftsdato: 13. december 2025

ISP nr 2007.730 (Gældende)

Inspektion af Kragsskovhede

Ministerium: Folketinget

Opfølgning / Opfølgning til

LOV nr 473 af 12/06/1996 18

Inspektion af Kragsskovhede

Resumé

Den 22. og 23. marts 2007 foretog Folketingets Ombudsmand inspektion af Statsfængslet på Kragsskovhede. Inspektionschefen og andre af ombudsmandens medarbejdere stod for inspektionen.

Det blev bl.a. noteret at fængslet havde planer om at renovere baderum på den halvåbne afdeling. Ikke alle køkkener på de åbne afdelinger blev beset under inspektionen. Fængslet blev derfor bedt om oplysninger om hvilken stand de øvrige køkkener var i.

Der blev afgivet en henstilling til fængslet om at indkapsle radiatoren i observationscellen. Der var huller til at kigge ind ad på toilettet og de øvrige celler i isolationsafdelingen. Fængslet blev anmodet om at lukke disse huller.

Inspektionschefen bad fængslet oplyse i hvilket omfang de indsatte på den lukkede afdeling kunne blive beskæftiget, samt forskellige forhold om de indsattes mulighed for at blive undervist. Der spurgtes til hvad der var kommet ud af fængslets overvejelser om at få tilknyttet en psykolog. Fængslet havde forbudt de indsatte at bære tøj af to bestemte mærker. Inspektionschefen bad om Direktoratet for Kriminalforsorgens bemærkninger til forbuddet.

Efter inspektionen blev der gennemgået et antal sager fra fængslet. Sagerne handlede om situationer hvor fængslet havde udelukket indsatte fra fællesskab eller anbragt indsatte i observationscelle. På nogle få punkter var der grund til at komme med bemærkninger om sagerne og til at bede om flere oplysninger.

Kun det indledende afsnit af gennemgangen af rapporterne er taget med nedenfor. Flere andre afsnit i inspektionsrapporten er heller ikke taget med her.

(J.nr. 2007-0497-628).

Den 24. september 2007 afgav inspektionschefen på ombudsmandens vegne følgende rapport til Statsfængslet på Kragsskovhede og Direktoratet for Kriminalforsorgen:

”1. Indledning

Som led i ombudsmandens almindelige inspektionsvirksomhed (jf. § 18 i lov nr. 473 af 12. juni 1996 om Folketingets Ombudsmand) foretog jeg den 8. juni 1998 inspektion af Statsfængslet på Kragsskovhede. Den 27. oktober 1999 afgav jeg en (endelig) rapport om denne inspektion og inspektionen blev fulgt op i opfølgingsrapporter af henholdsvis 13. september 2000 og 15. februar 2001.

Den 22. og 23. marts 2007 foretog jeg og to af embedets øvrige medarbejdere endnu en inspektion af Statsfængslet på Kragsskovhede. Denne inspektion adskilte sig i et vist omfang fra en almindelig inspektion. Inspektionen omfattede kun udvalgte forhold, herunder udvalgte bygningsmæssige forhold. Under inspektionen og på et efterfølgende møde den 30. april 2007 med fængselsinspektøren spurgte jeg på grundlag af en tjekliste til flere forhold, men disse forhold er kun omtalt i det omfang svarene har givet anledning hertil.

Inspektionen den 22. og 23. marts 2007 omfattede først og fremmest de indsattes beskæftigelsesforhold, herunder navnlig på den halvåbne og den lukkede afdeling der er etableret siden min sidste inspektion af fængslet.

Fængslets indsatte var forud for inspektionen blevet gjort bekendt med inspektionen og med muligheden for i den forbindelse at få en samtale med mig om generelle forhold vedrørende institutionen eller den

enkelte indsatte egne forhold. Jeg havde samtaler med fire indsatte, og jeg modtog under inspektionen tillige en skriftlig klage fra yderligere en indsat. De har alle efterfølgende fået et skriftligt svar vedrørende de forhold som de rejste.

Inspektionen blev indledt med en samtale med ledelsen. I forbindelse med samtalen afleverede jeg en skriftlig anmodning om udlevering af rapportmateriale vedrørende de seneste 10 sager forud for varslingen den 9. februar 2007 om udelukkelse fra fællesskab og eventuelle rapporter om anbringelse i observationscelle inden for det seneste år forud for varslingstidspunktet. Jeg modtog efterfølgende rapporter herom der gennemgås under pkt. 6 nedenfor.

Efter mødet med ledelsen og Sikkerheds- og Samarbejdsudvalget (SISU) havde jeg samtaler med talsmændene for henholdsvis de åbne afdelinger, den halvåbne afdeling og den lukkede afdeling om generelle forhold i fængslet. Talsmændene har fået særskilte breve om de forhold som blev drøftet under samtalerne, herunder meddelelse om at nærmere angivne forhold ville indgå i rapporten om inspektionen. Jeg sendte kopi af brevene til Statsfængslet på Kragsskovhede med anmodning om underretning om nærmere angivne forhold og om fængslets eventuelle bemærkninger til de forhold som jeg havde oplyst talsmændene om at jeg ville medtage i rapporten. Den 12. juni 2007 har fængslet fremsendt svar på min anmodning. Svarene er opdelt i svar vedrørende samtalerne med talsmændene for henholdsvis de åbne afdelinger, den halvåbne afdeling og den lukkede afdeling, og det fremgår at besvarelsenerne (for den lukkede afdelings vedkommende de fleste spørgsmål) er gennemgået med talsmændene der tillige har fået kopi af svarene. Uanset at de enkelte svar er udarbejdet før den 12. juni 2007, er disse svar i det følgende omtalt som fængslets udtalelse af 12. juni 2007.

Ved inspektionens afslutning havde jeg et afsluttende møde med fængslets ledelse bl.a. om de generelle forhold der var blevet bragt frem under mine samtaler med talsmændene. Da jeg ikke nåede at forelægge alle de spørgsmål der blev rejst af talsmændene og heller ikke nåede at spørge til yderligere forhold som jeg ønskede nærmere oplysninger om, havde jeg det ovenfor nævnte efterfølgende møde (den 30. april 2007) med fængselsinspektøren.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Statsfængslet på Kragsskovhede og Direktoratet for Kriminalforsorgen for at myndighederne kunne få lejlighed til at fremkomme med de eventuelle bemærkninger om faktiske forhold som rapporten måtte give anledning til. Jeg har i brev af 24. august 2007 fra fængslet modtaget sådanne bemærkninger som er indarbejdet i denne rapport. Jeg har ikke modtaget bemærkninger fra Direktoratet for Kriminalforsorgen.

2. Bygningsmæssige forhold

Som nævnt er der siden min sidste inspektion i 1998 af Statsfængslet på Kragsskovhede etableret en halvåben afdeling og en lukket afdeling. Den halvåbne afdeling (afdeling 4) har plads til 26 indsatte, og den lukkede afdeling (afdeling 8 og 9) har plads til 50 indsatte. Kapaciteten er i den forbindelse øget til i alt 211 indsatte. Den halvåbne afdeling er etableret i eksisterende byggeri og er indviet i 2001. Den lukkede afdeling er etableret i en nyopført bygning og er taget i brug i maj 2005.

En af de åbne afdelinger er nu en narkofri afdeling med plads til 25 indsatte (afdeling 6) og en af de andre åbne afdelinger er en røgfri afdeling (afdeling 3).

De 211 indsatte er omtrent ligeligt fordelt på 8 belægningsafdelinger. Fængslet råder herudover over en syge- og isolationsafdeling, en besøgsafdeling, en skole- og fritidsbygning, et vaskeri, et depot, en administrationsbygning og et antal værkstedsbygninger.

En enkelt fællesskabsafdeling i det åbne fængsel med 21 pladser består udelukkende af enestuer, medens der på hver af de øvrige fællesskabsafdelinger i den åbne del af fængslet er både en- og tomandsstuer. Statsfængslets halvåbne afdeling og lukkede afdeling har udelukkende enestuer.

Planlagte vedligeholdelsesarbejder i 2007 og følgende år fremgår af det materiale jeg modtog forud for inspektionen.

Det fremgår desuden af et brev af 9. marts 2007 fra Direktoratet fra Kriminalforsorgen at fængslet har fået bevilling til udskiftning af vinduer og tage, og har søgt om bevilling til udbygning af lagerbygningen.

Det fremgår videre at sygeafdelingen blev renoveret i 2006-2007, og at udskiftning af inventar i henhold til den udskiftningsplan som fængslet tidligere har sendt til direktoratet, har måttet udskydes grundet den høje belægningsituation. Inventarudskiftningen pågår primo 2007. Som følge af omprioritering udskiftes celleinventar mv. på afdelingerne 1 og 3 i år 2007. På inspektionstidspunktet var der afgivet bestilling på inventaret.

Under rundgangen i fængslet besigtigede jeg følgende:

- Den lukkede afdeling (afd. 8 og 9) og tilhørende bygninger,
- den halvåbne afdeling (afd. 4),
- den narkofri afdeling (afd. 6),
- besøgsafdelingen,
- syge- og isolationsafdelingen,
- skole- og fritidsbygningen,
- fængslets købmandsbutik,
- landbruget og
- skovbruget.

Nedenfor er en beskrivelse af den lukkede afdeling, den halvåbne afdeling, den narkofri afdeling, besøgsafdelingen og syge- og isolationsafdelingen.

2.1 Den lukkede afdeling

Som ovenfor nævnt blev den lukkede afdeling taget i brug i maj 2005. Den lukkede afdeling består af 50 enestuer, fordelt på fire afdelinger (8A og B og 9A og B). Det er i det modtagne materiale nævnt at den ene afdeling er forbeholdt indsatte der gennemgår det kognitive færdighedsprogram, men på grund af personalesituationen gælder det ikke for tiden.

Den lukkede afdeling i Statsfængslet på Kragsskovhede modtager ikke stærkt negative indsatte, indsatte der er undvigelsestruet og indsatte der skal udvises efter endt afsoning.

Den lukkede afdeling er hegnet ind og bevogtet med elektronisk udstyr og overvågning. Alle aktiviteter skal (stort set) foregå inden for hegnet, og de indsatte har ikke mulighed for at bruge det åbne fængsels faciliteter.

2.1.1 Stuerne

Jeg besigtigede to stuer på afdeling 9A og en enkelt på afdeling 9B. Alle stuer har eget toilet med håndvask. Møblementet består bl.a. af en sengebriks, en stol, et mindre sofabord, et tv-møbel, tv med dvd-afspiller, et skrivebord, et garderobereskab, et køleskab, et antal hylder og opslagstavle. Stuerne har lyse vægge, lyse gardiner og persiener. Gulvet er beklædt med blågråt linoleum.

De besigtigede stuer fremstod på inspektionstidspunktet i en rigtig god stand. Da den lukkede afdeling er fra maj 2005, og altså meget ny, går jeg ud fra at de besigtigede stuer i vedligeholdelsesmæssig stand er repræsentative for stuerne på de fire lukkede afdelinger.

2.1.2 Baderum

Hver afdeling råder over to baderum. På den ene afdeling er det ene baderum indrettet så det kan benyttes af en kørestolsbruger som afdelingen havde på inspektionstidspunktet. Baderummene er beklædt med hvide fliser.

2.1.3 Fællesrum – køkkener

De indsattes fællesrum er pæne store lokaler med køkken og tilhørende spiseafdeling med spiseborde og stole i den ene ende og fælles opholdsstue med sofa/lænestole, borde og et tv i den anden ende. En lænestol på afdeling 8B havde hul i betrækket. Lokalet har lyse vægge, lyse gardiner og persienner for vinduerne. Gulvene er beklædt med gråt linoleum.

Fællesrummene fremstod rene og pæne på inspektionsdagen.

Under mit møde med talsmændene fra afdelingen omtalte de manglende fuge(r) bag komfur(er) i køkkenerne der besværliggjorde rengøringen.

Ved min besigtigelse af køkkenerne konstaterede jeg at komfurerne der er opsat i køkkenerne, er løse komfurer og kan trækkes ud. På denne baggrund meddelte jeg i mit brev af 13. april 2007 til talsmændene for den lukkede afdeling at jeg ikke fandt grundlag for at foretage mig mere vedrørende dette forhold. Jeg henviste de indsatte til (over for fængslets ledelse) at fremsætte ønsket om at revner bag komfurerne lukkes til.

I brevet af 12. juni 2007 har fængslet oplyst at fængslet af rengøringsmæssige hensyn ikke finder anledning til at lukke revnerne bag komfurerne.

Dette giver mig ikke anledning til bemærkninger.

I afdelingens fællesrum er der en telefon de indsatte kan ringe fra. Telefonen på afdeling 8A er afskærmet (i en lukket boks). Det gjaldt ikke på de øvrige afdelinger. Under min samtale med talsmændene fremsatte de ønske om at også afdelingens øvrige telefoner bliver afskærmet så de indsatte har mulighed for at tale uforstyrret.

Under min rundgang blev det oplyst at der også på de øvrige afdelinger vil blive etableret lukkede bokse omkring telefonen ligesom på afdeling 8A.

I brevet af 12. juni 2007 har fængslet oplyst at arbejdet med afskærmning forløber planmæssigt, men at der på grund af personalemangel er nogle praktiske problemer der medfører at arbejdet tidsmæssigt må udskydes lidt.

Jeg har noteret mig at fængslet er i færd med at etablere afskærmninger omkring alle telefonerne på den lukkede afdeling, og jeg foretager mig på denne baggrund ikke mere vedrørende dette forhold.

2.1.4 Gårdareal

Til den lukkede afdeling hører et aflangt gårdtursareal. Der er gitter om arealet der er beliggende i den ene ende af afdeling 9. I arealet findes bænke med borde, en træpavillon, et par blomsterkrukker og en skraldespand. Den forreste del af arealet, og ned langs begge sider, er belagt med fliser, resten af arealet er belagt med græs.

Der er ikke opsat basketballkurve eller andet i gården til fysiske aktiviteter.

Jeg henviser til pkt. 3.4.

2.1.5 Besøgsrum

Den lukkede afdeling råder over 4 besøgsrum (2 på afdeling 8 og 2 på afdeling 9). Jeg inspicerede besøgsrummene på afd. 9 som bl.a. er møbleret med en sengebriks med blå betræk, bord, skabe og to lænestole. Der er lyse persienner for vinduerne, lyse gardiner og gråt linoleum på gulvene. Der er adgang til toilet og håndvask fra rummet. Væggene er lyse, og der er billede(r) på væggen. Der er mulighed for at lave kaffe i besøgsrummet. Der er adgang til præservativer og lagner fra et skab på væggen.

Uden for besøgsrummene er der et køleskab.

Der var på inspektionstidspunktet ikke fast tv i de to besøgsrum, men i forrummet til besøgsrummene var der et tv-apparat med dvd-afspiller til rådighed der kunne rulles ind i besøgsrummet. Ledelsen oplyste at de indsatte kunne benytte dette apparat efter ”først til mølle-princippet”. Der er endvidere et opslag om muligheden for at låne dvd’er.

Under min samtale med talsmændene fra den lukkede afdeling, gav de udtryk for et ønske om at hvert besøgsrum kunne råde over et tv, bl.a. af hensyn til besøgendes børn.

I brevet af 12. juni 2007 har fængslet oplyst at der er indkøbt yderligere et tv-apparat således at der nu er tv i begge besøgsrum. Jeg går ud fra at dette tv også er med dvd-afspiller.

Jeg har noteret mig at der nu er tv (med dvd-afspiller) til rådighed for begge besøgsrum.

Jeg har ingen bemærkninger til besøgslokalerne som under inspektionen fremstod velholdte og rengjorte.

2.1.6 Multilokale

Jeg besøgtede multilokalet på afdeling 9B der bl.a. bruges til undervisning i det kognitive færdighedsprogram og som et kirkerum hvilket lokalet tydeligt bar præg af. I midten af lokalet stod et aflangt bord med stole omkring. De lyse vægge er beklædt med bl.a. flere religiøse billeder (lavet af de indsatte), og på endevæggen hænger der et kors. Loftet er beklædt med lyse "filtplader" og gulvet med gråt linoleum. Der hænger et par hvide aflange lamper ned fra loftet. Der er endvidere et klaver og en briks til brug for fysioterapi i lokalet.

Jeg har ingen bemærkninger til multilokalet som fremstod rent og pænt på inspektionstidspunktet.

2.1.7 Undervisningslokale

Jeg besøgtede undervisningslokalet på afdeling 8 som fremstår som et klasselokale med borde og kontorstole (på hjul). Lokalet har en stor tavle, fem pc'er, en printer, overheadprojektor, forskellige av-midler og et tv. Bordene var på inspektionstidspunktet stillet op i en "lille" hestesko, og der kan umiddelbart være ca. otte indsatte om bordene samtidig. Bag hestekoens langs væggene stod pc-borde med pc'er på. Der er endvidere et skab i lokalet.

2.1.8 Visitationsrum

Jeg besøgtede kort den lukkede afdelings visitationsrum. Rummet indeholder bl.a. en scanner til at gennemlyse tasker og jakker mv., en detektorkarm og en kasse med beslaglagte effekter. Rummet bliver brugt til at visitere besøgende, nyindsatte og indsatte der kommer tilbage fra udgang.

2.1.9 Kondirum

Den lukkede afdelings kondirum ligger i en separat bygning (en gammel barak) i det indhegnede areal. I lokalet er der opstillet forskellige motionsredskaber til styrketræning (bl.a. vægtløftningsredskaber og rygtrimmer), løbebånd, kondicykler, ribbe(r) mv. Der er desuden et stort spejl på den ene væg. Rummet er malet hvidt. Der er et brandskab og et musikanlæg med højtalere i loftet.

Vejledning i anvendelsen af motionsudstyret hænger på væggene rundt omkring i lokalet. Når de indsatte benytter rummet, er der altid personale til stede fra fængslets program- og fritidsgruppe. Det blev oplyst at fængslet i efteråret 2007 bliver koblet på "Sdr. Omme-modellen". Det vil koste fængslet 237.000 kr. om året.

2.1.10 Montageværksted

Den lukkede afdeling har et montageværksted der er beliggende i en separat bygning. I montageværkstedet er de indsatte beskæftiget med småproduktion, bl.a. samling af sandkassetting i plastic mv.

Der er et separat lokale hvor de indsatte kan spise frokost og lave kaffe/te.

2.1.11 Depotrum / vaskerum

Til afdelingen hører tillige et depotrum/vaskerum. I dette rum var malingen skallet af på væggen ved termostaten ved radiatoren.

2.2 Den halvåbne afdeling

Statsfængslets halvåbne afdeling (afdeling 4A og 4B) har som nævnt 26 enestuer (uden eget toilet). Afdeling A og B er stort set identiske. Den halvåbne afdeling er indhegnet og aflåst. Færdsel uden for afdelingens område sker under ledsagelse af personale.

2.2.1 Stuerne

Nogle af stuerne er tidligere dobbeltstuer. Jeg besøgtede en sådan stue der er ca. 14-15 m². Stuen indeholdt en seng, sofabord, stol, skab, køleskab og håndvask. Møblelementet var af nyere dato. Væggene er hvide, og der er linoleum på gulvet.

Det fremgår af det materiale jeg har modtaget fra fængslet, at inventaret på stuerne vil blive udskiftet i år 2010.

Gulvet i gangene er belagt med et gråt filtæppe. Der var store pletter flere steder. Tæpperne fremstod meget beskidte. Det fremgår af vedligeholdelsesplanen at ny gulvbelægning til gangen i afdeling 4B er indkøbt.

Jeg har noteret mig at gulvbelægningen dette sted vil blive udskiftet.

2.2.2 Toilet- og badeforhold

Det baderum jeg så under inspektionen, er beliggende sådan at man igennem en lille gang med toilet på begge sider kommer frem til baderummet som har to brusekabiner adskilt af en matteret glastrude. Der er desuden en håndvask og en bæk. Baderum og toiletter fremstod rene på inspektionstidspunktet. Ifølge drifts- og vedligeholdelsesplanen skal baderummene på både afdeling A og afdeling B renoveres i 2008.

Jeg har noteret mig at baderummene efter planen skal renoveres i 2008.

2.2.3 Fællesrum

Jeg besøgtede afdelingens opholdsstuer (fællesrum) for afdelingens indsatte. Det ene lokale er bl.a. møbleret med sofaer, bord, tv, pc'er, spil mv. Der er også i dette lokale en maskine til styrketræning og håndvægte.

I et andet fællesrum stod der et billardbord, en træningsmaskine og en plade til et bordtennisbord op ad væggen.

Endvidere har afdelingen et undervisningslokale med av-midler.

2.2.4 Køkkener

Køkkenerne på afdelingen fremstod pæne og rene på inspektionstidspunktet.

2.2.5 Besøgslokaler

Besøg afvikles i afdelingens to besøgslokaler der er beliggende på hver sin side af en mellemgang hvortil der er adgang både ude fra og fra afdelingen. De besøgende henvender sig ved yderdøren og kommer i kontakt med personalet via en dørtelefon.

Jeg besøgtede det ene besøgsrum. Det er møbleret med bl.a. en briks (med skumgummimadrass), et bord og stole. Der er mulighed for at høre radio i lokalet. Endvidere er der en kaffemaskine og en el-kedel i lokalet. Der hænger et par billeder på væggene.

I lokalet hænger der tillige et skab til præservativer og lagner hvilket dog manglede på inspektionstidspunktet. Det blev oplyst at skabene fyldes op før brug.

Uden for besøgsrummene er der indrettet et mindre legehjørne for børn. Der står endvidere et tv som kan rulles ind på besøgsrummet.

Under mine samtaler med talsmændene fra den halvåbne afdeling ytrede de ønske om at der blev opsat tv i begge besøgsrum (af hensyn til besøgende børn).

I brevet af 12. juni 2007 har fængslet oplyst at der er opsat tv i begge besøgsrum således at der nu er i alt tre tv-apparater.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Der er som nævnt en dør mellem afdelingen og besøgsområdet (mellemgangen). Det blev oplyst at denne dør holdes aflåst under afvikling af besøg.

Jeg spurgte under inspektionen til hvem der holder øje med børnene når de befinder sig uden for besøgsrummet. Fængslet oplyste at opsynspligten er forældrenes og ikke personalets. At det er den besøgendes ansvar at følge med i hvor barnet opholder sig, fremgår også af den skriftlige orientering for besøgende (fra marts 2003) som fængslet har udarbejdet.

Jeg anbefalede at man (tillige) satte et opslag op herom. I brevet af 12. juni 2007 har fængslet oplyst at der er opsat et skilt på gangen med oplysning om at forældrene skal have opsyn med deres børn.

Jeg har noteret mig at der er opsat et skilt med angivelse af opsynspligten. Jeg går ud fra at dette skilt er placeret et sted hvor det er tydeligt.

Jeg har ligeledes noteret mig at døren fra afdelingen til besøgslokalerne er låst ved besøg. Jeg beder fængslet oplyse hvorvidt yderdøren tillige er lukket (låst) ved besøg.

Selv om personalet ikke har opsynspligt, går jeg desuden ud fra at personalet reagerer hvis det konstateres at børn færdes uden opsyn.

2.2.6 Værksted

Afdelingen har et værksted hvor de indsatte arbejder. Værkstedet er røgfrit. På inspektionstidspunktet pakkede de indsatte vinglas af plastic.

2.3 Den narkofri afdeling

Af åbne afdelinger besigtigede jeg under inspektionen som tidligere nævnt alene den narkofri afdeling (afdeling 6). Det fremgår af fængslets informationsfolder om den narkofri afdeling at det er en afdeling hvor de indsatte er en blanding af tidligere/aktive misbrugere samt indsatte der ikke tidligere har haft berøring med stoffer, men som ønsker en afsoning i et stoffrit miljø.

Der er plads til 25 indsatte på afdelingen. Der er på afdelingen 7 enestuer og 9 dobbeltstuer. Tildeling af enestuer foregår efter tur.

Gangen har et nyere grønt filtgulvtæppe der sammen med belysningen gør at gangen er mørk.

2.3.1 Stuerne

Jeg besigtigede en dobbeltstue på den narkofri afdeling. Stuen indeholder bl.a. to senge, to skabe, to tv-apparater, hylder, opslagstavle(r) og et mindre skrivebord. Gulvet er belagt med et gråt tæppe. Stuen har hvide vægge og lyse persiener for vinduet.

2.3.2 Køkkener

Afdelingen har to køkkener. Det ene var ved at blive malet på inspektionstidspunktet. Af et opslag fremgår det at der er tale om et "ikke rygerkøkken".

Ved min samtale med talsmændene fra de åbne afdelinger blev det påpeget at køkkengulvene på stort set samtlige åbne afdelinger er i meget dårlig stand, især ved opvaskemaskinerne. Talsmændene mener det er et problem i forhold til hygiejnen. Som det fremgår, så jeg under min inspektion alene køkkenet (det ene af dem) på den narkofri afdeling, men ikke på de øvrige åbne afdelinger. Fængslets ledelse oplyste på min forespørgsel at køkkengulvet i dette køkken er et af de værre gulve, men nok ikke det værste.

Det fremgår ikke af det modtagne materiale (drift- og vedligeholdelsesplan for 2006-2010 og for 2007-2011) at der er lavet en plan for udskiftning af gulvet på afdeling 6. Derimod fremgår det at der er planer om udskiftning af gulvbelægningen i køkkenet på afdeling 5 i år 2008.

I brevet af 12. juni 2007 har fængslet samlet kommenteret punkt 1 og 2 i mit brev til talsmændene om henholdsvis køkkengulve og komfurer (jf. herom nedenfor), og vedlagt bygningssynet (drift- og vedli-

geholdelsesplanen) for 2007/2011. Fængslet har indledningsvis anført at fængslet forsøger at fastsætte en dato hvor arbejdet forventes at være tilendebragt.

Jeg anmoder om en uddybning af det anførte, det vil sige hvilket arbejde der sigtes til. Jeg anmoder endvidere om nærmere oplysninger om standarden af køkkengulvene i de øvrige åbne afdelinger i sammenligning med gulvet i det besigtigede køkken på afdeling 6.

Talsmændene er endvidere utilfredse med standarden af komfurerne og oplyste at der er tale om de samme komfurer som ved min inspektion i 1998. Talsmændene nævnte at det også gør sig gældende for opvaskemaskinerne.

I brevet af 12. juni 2007 har fængslet oplyst at fængslet alene udskifter komfurer hvis der er tale om defekter. Fængslet har videre oplyst at elektrikerer regelmæssigt tjekker de elektriske installationer, men at de indsatte i øvrigt bør sige til hvis de er bekendt med defekter.

Jeg beder om direktoratets bemærkninger til det forhold at fængslet alene udskifter komfurer (herunder meget nedslidte komfurer) hvis der er tale om defekter.

2.3.3 Opholdsstue

I afdelingens fælles opholdsstue for de indsatte er der et pænt møblement. Der er blomster og billeder på væggene. Gulvet er belagt med tæppe (gråt), og der var bl.a. forskellige brætspil i lokalet. Lokalet fremstod i en god vedligeholdelsesmæssig stand og var rent på inspektionstidspunktet.

2.3.4 Toilet og badeforhold

På tidspunktet for inspektionen var afdelingens bade- og toiletforhold ved at blive renoveret. De indsatte måtte derfor benytte toilet og bad i en opstillet skurvogn uden for afdelingen.

Under min samtale med talsmændene gav de udtryk for en utilfredshed med at renoveringen af toilet- og baderummene endnu ikke er afsluttet. Det blev oplyst at renoveringen havde stået på i ca. 4 måneder og langt fra var færdig. Talsmændene oplyste at skurvognen havde fire toiletter og tre brusere til afdelingens 25 indsatte, men at kun én indsat kunne bade ad gangen på grund af vandtrykket.

Ved inspektionen oplyste ledelsen at arbejdet – som udføres ved egen arbejdskraft – forventedes færdigt i løbet af 1½ - 2 måneder. I brevet af 12. juni 2007 har fængslet oplyst at arbejdet forventedes færdigt i juni 2007. Det blev under inspektion endvidere oplyst at fængslet havde været nødt til at renovere begge toilet- og baderum på en gang fordi det havde vist sig at der var et problem med kloakken.

Jeg går ud fra at arbejdet nu er færdigt.

2.4 Sygeafdelingen

Sygeafdelingen ligger i en separat bygning sammen med isolationsafdelingen.

Sygeafdelingens gang er nyistandsat og lys. Gangarealet er belagt med linoleum og lamperne er lysstofrør. På gangen er der en mønttelefon og dekorative blomster.

Jeg besigtigede en tomandsstue der var under istandsættelse. Det blev i den forbindelse oplyst at der er købt nyt inventar til sygeafdelingen.

Sygeafdelingen indeholder tillige fængslets urinprøvelokale som har linoleumsgulv, lyse vægge og persiener. Lokalet fremstod rent.

2.5 Isolationsafdelingen

Isolationsafdelingen ligger som nævnt i forbindelse med sygeafdelingen, men i et aflåst afsnit. På inspektionstidspunktet stod døren fra sygeafdelingen til isolationsafdelingen åben og ingen af isolationscellerne var i brug.

Isolationsafdelingen er siden sidste inspektion udvidet med to celler og består nu af syv celler. To af cellerne har direktoratet tidligere godkendt som observationsceller til kortvarigt ophold, jf. rapporten fra min sidste inspektion. Det drejer sig om celle 704 og 705 (benævnt celle 4 og 5 i den tidligere rapport).

Celle 704 er udelukkende møbleret med en fast monteret stålseng med skumgummimadræs og et bord med bänk der er monteret på væggen.

Jeg besigtigede derudover tre isolationsceller, bl.a. celle 703, der er enkelt møbleret med bl.a. en seng, stol, bord og et skab på væggen. Der var endvidere tv i flere af cellerne. På dørene hænger en seddel til afkrydsning om celletilstand inden fraflytning.

Så vidt jeg erindrer, havde celle 705 almindeligt inventar. Det fremgår udtrykkeligt af en af de fem rapporter som jeg har modtaget om observationscelleanbringelse, jf. pkt. 6.2., at anbringelsen fandt sted i celle 705. Der var tale om en person der mødte fra fri fod i meget beruset tilstand. Af tilsynsnotaterne i sagen fremgår det at den pågældende på et tidspunkt lå på sengen og så tv.

Jeg anmoder om oplysning om hvordan denne celle er indrettet, og om anvendelsen af den som observationscelle.

Inventaret i isolationscellerne fremstod meget slidt. Der var flere brandmærker i madrassernes betræk fra cigaretter og på en enkelt madras var betrækket gået helt i stykker.

Isolationsafdelingen er ikke nævnt særskilt i drifts- og vedligeholdelsesplanen, men nogle af cellerne (701, 702 og 703) er udtrykkeligt omtalt under sygeafdelingen. De er nævnt i forbindelse med omtale af gulvbelægning i de indsatte stuer, men det er samtidig ud for år 2007 anført at inventaret skal udskiftes.

Jeg anmoder om nærmere oplysninger om planerne med hensyn til renovering og udskiftning af inventar i isolationsafdelingen.

I hver isolationscelle – øverst på væggen – er der en udluftningskanal. Ingen af disse udluftningskanaler havde en form for afskærmning.

Der er desuden en radiator der ikke er afskærmet.

I hvert fald i observationsceller hvor der (kan) indsættes indsatte der er selvmordstruede, bør radiatoren indkapsles. Jeg henstiller at det sker og beder om underretning om hvad der sker i anledning af min henstilling.

Jeg går ud fra at fængslet samtidig vil overveje om der er en sikkerhedsmæssig risiko forbundet med den uafskærmede udluftningskanal samme sted.

Alle døre er med indkig og uden klap. Det gælder også døren til toilettet.

I sikrings- og observationsceller skal der være indkig. Ombudsmanden har tidligere udtalt at der (i øvrigt) efter hans opfattelse kun må være indkigshuller i celler hvor der er behov for særlig observation af de indsatte.

Jeg henstiller at indkigshullerne til toilettet og til de celler der ikke benyttes som observationsceller, lukkes eller dækkes med en klap og beder om underretning om hvad der sker i den anledning.

3. Beskæftigelse

De indsatte kan i arbejdstiden være beskæftigede enten ved arbejde eller undervisning i fængslet, ved programvirksomhed eller ved frigang til arbejde eller undervisning. Sidstnævnte gælder dog kun indsatte i det åbne fængsel.

I fritiden har de mulighed for at deltage i forskellige former for fritidsaktiviteter, både inden- og uden- dørs, herunder – for indsatte der har tilladelse til udgang – aktiviteter uden for fængslet (kulturudgange).

Ifølge fængslets resultatkontrakt (for 2007) er det et mål for fængslet at flest muligt indsatte er beskæftiget i dagtimerne med arbejde, undervisning eller anden godkendt aktivitet. Som resultatkrav skal mindst 75 pct. af de indsatte i de åbne afdelinger og mindst 90 pct. i den lukkede afdeling målt i forhold til den faktiske belægning være beskæftiget. Under inspektionen blev det oplyst at fængslet kan tilbyde alle indsatte beskæftigelse, men at det dog er svært at opfylde målet om mindst 90 pct. beskæftigelse på den lukkede afdeling.

3.1 Arbejde

I rapporten fra inspektionen i 1998 bemærkede jeg at fængslets varierede udbud af arbejdspladser samlet gjorde et positivt indtryk, og at særligt mulighederne for beskæftigelse ved landbruget mv. og dermed for at ”komme væk fra” selve fængselsområdet forekommer hensigtsmæssigt.

Disse arbejdspladser – som gælder for de indsatte i **de åbne afdelinger** og i et vist omfang for de indsatte i den halvåbne afdeling – omfatter som også nævnt i rapporten fra den sidste inspektion bl.a. land- og skovbrug, service- og vedligeholdelsesarbejder (såvel indvendigt som udvendigt), rengøring, træindustri, depot, vaskeri og en produktionsskole mv. Arbejdspladserne i land- og skovbruget samt i træindustrien er godkendt som praktiksted i forbindelse med en erhvervsfaglig grunduddannelse.

Under inspektionen denne gang besøgte jeg – foruden de værksteder der hører til den lukkede og den halvåbne afdeling – kvægdriften og skovbruget.

Landbruget – der er 100 pct. økologisk – kan beskæftige i alt 38 indsatte. Det samlede landbrugsareal er (som også nævnt i rapporten fra den tidligere inspektion) ca. 750 hektar. I landbruget kan de indsatte være beskæftiget enten med pasning af fængslets ca. 260 hektar agerjord og vedligeholdelse af arealer og maskinpark mv. eller med kvægdrift. Fængslet har indgået en samarbejdsaftale med Statsfængslet Søbysøgård og Pensionen Lyng hvorefter fængslet fra disse institutioner modtager ca. 3 måneder gamle kvier som fængslet passer indtil kvæget insemineres og sendes tilbage til moderanstalten til mælkeproduktion. Det blev oplyst at kriminalforsorgen er den tredje største producent i Danmark af økologisk mælk. Stude beholdes i 2 år hvorefter de slagtes.

Det blev videre oplyst at arbejdet med kvægdriften er populært blandt de indsatte hvilket også fremgår af en artikel i Nyt fra Kriminalforsorgen nr. 3, 2005. Driften løber knap nok rundt, men det er en god beskæftigelse for de indsatte.

Skovbruget er udvidet siden sidste inspektion og er i 2006 igen blevet en selvstændig arbejdsplads. Hovedopgaven er at passe fængslets ca. 200 hektar skov hvoraf hovedparten laves til brænde der sælges til private. Fængslet har en aftale med en vognmand der leverer brændet. Normalt arbejder der 7 indsatte i skovbruget, men på inspektionstidspunktet var der 10 indsatte.

På tidspunktet for inspektionen var skovbruget i færd med at etablere en køkkenhave og havde etableret et drivhus.

Under inspektionen blev det i øvrigt oplyst at der i træværkstedet, som kan beskæftige 14 indsatte, primært arbejdes med fremstilling af vinduer. Det blev endvidere oplyst at arbejdet dette sted kræver megen instruktion idet der kun sjældent er faglærte indsatte inden for dette felt.

Fængslets vaskeri er ikke længere et centralt vaskeri for hele kriminalforsorgen, men fængslet har indgået en lokal aftale med tre arresthuse. Vaskeriet kan beskæftige 6 indsatte. Ifølge fængslets interne regler er det muligt for de indsatte at få vasket privat beklædning i fængslets vaskeri.

Statsfængslet på Kragsskovhede har nu tillige et af kriminalforsorgens to centraldepoter hvorfra der sælges kontorartikler mv. til kriminalforsorgens institutioner og elartikler mv. til de indsatte. Dette depot leverer også tv-apparater til de indsatte. Depotet kan beskæftige 2 indsatte.

Produktionsskolen – der fra den 1. april 2007 ikke længere begrebsmæssigt er en produktionsskole, men et almindeligt værksted – beskæftiger de svageste indsatte og kan have i alt 8 indsatte beskæftiget.

Der findes også særlige arbejdspladser på den **narkofri** afdeling (der har status af almindelig åben afdeling), men de indsatte på denne afdeling kan også benytte fængslets ordinære arbejdspladser. Arbejdspladserne på afdelingen er ifølge informationsfolderen om den narkofri afdeling hovedsageligt tiltænkt indsatte der har haft et misbrug af hash eller hårde stoffer. Alle afdelingens indsatte skal desuden deltage i rengøring af afdelingen som er en del af afdelingens daglige gøremål.

De indsatte på **den lukkede afdeling** har kun mulighed for at arbejde på afdelingen, enten på afdelingens eget montageværksted, som gangmand (rengøring) eller med anlægsarbejde. Der er oplysning herom i en skriftlig orientering af 1. maj 2005 til de indsatte på denne afdeling. Det fremgår heraf tillige at beskæftigelsespligten i visse tilfælde kan opfyldes ved eget arbejde.

Montageværkstedet kan beskæftige i alt 15 indsatte. Som nævnt under pkt. 2.1.10 omfatter beskæftigelsen dette sted bl.a. samling og pakning af forskelligt plastlegetøj (til strand/sandkasse mv.) for et privat firma, tændere til grill, whiteboards mv. Det meste arbejde udføres som akkordarbejde.

Under min samtale med talsmændene for de indsatte på denne afdeling udtrykte de utilfredshed med at der ikke er arbejdspladser til alle de indsatte på den lukkede afdeling. De oplyste at der er op til tre måneders ventetid på arbejde, og at det bl.a. medfører tab af muligheden for at oppebære tillæg.

Jeg anmoder om fængslets bemærkninger til det anførte. Jeg beder herunder om nærmere oplysninger om beskæftigelsessituationen på den lukkede afdeling, jf. også det af fængslet oplyste under inspektion om at fængslet kan tilbyde alle de indsatte arbejde, men at det dog er svært at opfylde målet i resultatkontrakten om 90 pct. beskæftigelse på den lukkede afdeling.

En af talsmændene fremsatte desuden et ønske om at alle de lukkede afdelinger – for at fremme antallet af arbejdspladser – får en hjælpegangmand. Han oplyste at der er en hjælpegangmand på afdeling 8A, men ikke på de øvrige afdelinger.

Jeg videresendte dette ønske til ledelsen til besvarelse og bad om underretning om ledelsens svar.

I brev af 22. maj 2007 til den pågældende (som fængslet har henvist til i svaret af 12. juni 2007) har fængslet bl.a. oplyst at de indsatte tilbydes beskæftigelse ud fra en konkret vurdering af deres ønsker, evner eller behov og hvilke beskæftigelsesområder institutionen råder over. Fængslet har videre oplyst at der i fængslets lukkede afsnit bl.a. er et beskæftigelsesområde som gangmand, men principielt ikke et beskæftigelsesområde som ”hjelpegangmand”. Fængslet har oplyst at en sådan funktion imidlertid har været iværksat i nogle tilfælde af afdelingslederen hvis denne efter en konkret vurdering har fundet grundlag herfor. Det kan bl.a. være begrundet i den indsattes manglende evne til at kunne tilpasse sig de øvrige beskæftigelsesområder.

Jeg forstår det sådan at der efter fængslets opfattelse ikke er et generelt behov for at have mere end en gangmand på de lukkede afsnit, og at funktionen som ”hjelpegangmænd” således ikke har været etableret fordi der har været et behov for en hjælpegangmand, men fx fordi en indsat i et konkret tilfælde ikke har kunnet været beskæftiget med andre arbejdsopgaver.

Jeg har ingen bemærkninger til at fængslet med denne begrundelse opretter en funktion som hjælpegangmand eller lignende uanset at der ikke er behov for det.

Da jeg som nævnt må forstå at der ikke er et generelt behov for mere end en gangmand på hver af de lukkede afsnit, foretager jeg mig ikke mere vedrørende den indsattes ønske om etablering af hjælpegangmænd på alle de lukkede afsnit, heller ikke selv om der herved kunne skabes yderligere arbejdspladser på den lukkede afdeling. Det bemærkes at jeg går ud fra at fængslet gør hvad det kan for at skaffe arbejde til de indsatte på den lukkede afdeling, således at størsteparten af de indsatte kan tilbydes beskæftigelse, jf. det oplyste ovenfor om kravet i fængslets resultatkontrakt med hensyn til beskæftigelsesprocenten på denne afdeling.

De indsatte i **den halvåbne afdeling** har (også) eget værksted på afdelingen, jf. pkt. 2.2.6, men de indsatte kan dog efter en konkret vurdering også arbejdsplaceres på fængslets øvrige arbejdspladser. Flere af de indsatte fra denne afdeling arbejder på produktionsskolen der som nævnt fra 1. april 2007 er nedlagt som begreb og nu fungerer som et almindeligt værksted. De indsatte kan også være beskæftiget med rengøring og havearbejde. Så vidt jeg forstod, er der ikke problemer med at beskæftige de indsatte på den halvåbne afdeling.

I afdelingens værksted bestod beskæftigelsen på inspektionstidspunktet i pakning af plastvinglas mv., jf. pkt. 2.2.6.

Jeg anmoder om oplysning om hvor mange indsatte der kan være beskæftiget på afdelingens eget værksted, og om de indsatte på denne afdeling generelt foretrækker at arbejde på dette værksted eller på fængslets øvrige arbejdspladser.

Under mit møde med samarbejdsudvalget blev det nævnt at en arbejdsgruppe for nogle år siden havde beskæftiget sig med spørgsmålet om aktivering af de indsatte. Man havde overvejet flere tiltag, bl.a. at slukke centralt for adgangen til tv i arbejdstiden. Direktoratet for Kriminalforsorgen havde dog ikke kunnet imødekomme fængslets ønske herom. Fængslet havde modtaget et brev fra direktoratet herom.

Jeg anmoder om en kopi af dette brev.

Det blev endvidere oplyst at fængslet som sanktion for overtrædelse af beskæftigelsespligten helst kun vil reagere med løntræk og gerne vil øge beskæftigelsen ved hjælp af princippet om noget for noget.

Det oplyste om beskæftigelsen af de indsatte i Statsfængslet på Kragshovede giver mig ikke anledning til bemærkninger ud over ovennævnte for så vidt angår den lukkede afdeling.

3.2 Undervisning

Rapporten om inspektionen sidste gang indeholder en nærmere redegørelse om det der forelå oplyst dengang om undervisning i fængslet. Som tidligere nævnt er produktionsskolen nu nedlagt som begreb og fungerer som almindeligt værksted uden – går jeg ud fra – kombineret undervisning.

Undervisningen i fængslet foregår i skolen for de indsatte på de åbne afdelinger, herunder den narkofri afdeling. Denne lukkede afdeling og den halvåbne afdeling har egne undervisningslokaler.

Nogle indsatte har desuden frigang til undervisning og andre er beskæftiget ved selvstudium.

Foruden undervisningslederen har fængslet i alt fem årsværk til undervisning der også omfatter undervisning af indsatte i to arresthuse. På grund af to barsler og en langtidssygemelding, og da det har været svært at fastholde vikarer, har undervisningen i fængslet dog i en periode været nødlidende.

Det blev oplyst at 7-8 indsatte kan modtage undervisning i skolens dagskole der underviser på 8.-10. classes niveau. Derudover kan 4 indsatte undervises i dansk for udlændinge (6-8 timer om ugen) og 4 modtage specialundervisning. De indsatte kan desuden modtage forberedende voksenundervisning (FVU).

Det blev endvidere oplyst at ca. 20 af de indsatte på inspektionstidspunktet var beskæftiget med undervisning på fuld tid.

Det blev desuden oplyst at hver afdeling har en lærer tilknyttet der deltager i arbejdet med udarbejdelse af handleplaner for de indsatte på den pågældende afdeling.

Under min samtale med talsmændene for **de åbne afdelinger** tilkendegav de at mulighederne for skolegang og uddannelse i fængslet er for begrænset. De fremsatte ønske om at kunne tage hf-eksamen og få truck-certifikat mv. Endvidere mener de at otte timers edb om ugen er for lidt.

Under mit møde den 30. april 2007 med fængselsinspektøren oplyste han at hf-undervisning ikke er realistisk i fængslet.

I udtalelsen af 12. juni 2007 vedrørende de åbne afdelinger har fængslet vedrørende undervisning/uddannelse anført følgende:

”Statsfængslet redegjorde for, hvorfor uddannelser på højere niveau end 8. og 9. klasse bør tages i Frederikshavn som frigang, lige som de certifikater mv., der også er mulighed for at tage. Statsfængslet er ikke bekendt med at der skulle være indsatte, der er udgangsberettigede, der har været afskåret fra at tage erhvervsrelaterede uddannelser.

Der vedlægges opgørelse fra 2005 vedrørende tilbudte kurser. Opgørelse for 2006 foreligger endnu ikke.

Der udbydes 10 timers EDB om ugen, hvilket findes passende.”

Den vedlagte opgørelse for 2005 bærer overskriften AMU-kurser/lærlingeuddannelser og indeholder en oversigt over kursusmulighederne, herunder hf-kurser mv., og hvilke kurser der konkret er påbegyndt, afbrudt, gennemført, i gang samt antal tilfælde hvor den indsatte er løsladt inden gennemførelsen. Af oversigten fremgår det at i alt 43 indsatte påbegyndte et kursus, at 9 afbrød kurset, at 23 gennemførte kurset, at 1 fortsat var i gang, og at 10 blev løsladt. I alt 29 startede en videregående uddannelse (teknisk skole, gymnasium/hf, VUC/EUC mv.), men 7 afbrød igen. 2 indsatte påbegyndte gymnasium/hf, og 1 indsat gennemførte dette, mens 1 indsat blev løsladt inden gennemførelsen. 2 af de indsatte gennemførte et gaffeltruckkursus.

Jeg har noteret mig at der fængslet bekendt ikke skulle være udgangsberettigede indsatte der har været afskåret fra at tage erhvervsrelaterede uddannelser ved frigang. Jeg har endvidere noteret mig det der fremgår af den vedlagte oversigt for 2005. Jeg går ud fra at alle de kurser mv. der er nævnt heri, er foregået ved frigang.

Uanset det oplyste om uddannelse ved frigang – der forudsætter at den indsatte er udgangsberettiget – anmoder jeg ledelsen om en skriftlig uddybning af baggrunden for at der ikke (kan) undervises i fængslet på højere niveau end 9. klasse.

Jeg har noteret mig at certifikater mv. efter fængslets opfattelse også bør tages i forbindelse med frigang. Jeg anmoder om oplysning om hvorvidt det har været overvejet at få etableret korte AMU-kurser i fængslet til fx indsatte der ikke har mulighed for frigang fordi deres ophold er kortvarigt.

Jeg anmoder desuden om oplysning om hvorvidt der for de indsatte i de åbne afdelinger er sket væsentlige ændringer i undervisningstilbuddene og den måde som undervisningen foregår på i fængslet, siden sidste inspektion. Jeg ser her bort fra det oplyste om at undervisningen i en periode har været nødlidende.

Endelig har jeg noteret mig at der udbydes 10 timers it-undervisning om ugen, og at det efter fængslets opfattelse er passende. Jeg går ud fra at fængslet løbende overvejer om det udbudte antal timer dækker behovet.

Den **lukkede afdeling** har egen dagskole hvor i alt 8-10 indsatte kan modtage undervisning. På inspektionstidspunktet var der dog alene 6 elever i dagskolen. Afdelingen tilbyder tillige forberedende voksenundervisning (FVU) som 5-6 indsatte deltog i på inspektionstidspunktet. Enkelte indsatte har også selvstudium.

Det blev oplyst at flere indsatte på inspektionstidspunktet var i gang med en videregående uddannelse idet der var et boom i antallet af langtidsindsatte på afdelingen.

Under min samtale med talsmændene for de indsatte på denne afdeling udtrykte de utilfredshed med at der ikke er det tilstrækkelige antal pladser til indsatte der ønsker undervisning på den lukkede afdeling. De oplyste at der er op til tre måneders ventetid på undervisning.

Jeg beder om ledelsens bemærkninger hertil.

Under min samtale med talsmændene på **den halvåbne afdeling** klagede de over at der er for få undervisningstimer til rådighed for de indsatte på denne afdeling. De oplyste at afdelingen har i alt fire timers undervisning om ugen (og at der undervises på 9.-10. klasse niveau).

I udtalelsen af 12. juni 2007 har fængslet oplyst følgende:

”Der har været en del sygdom i lærerstaben og 2 lærere er på barselsorlov, hvorfor det i en periode har været umuligt at tilbyde fuldtidsundervisning. De indsatte, der har et udtalt undervisningsbehov på denne afdeling, søges tilgodeset med 4 timers undervisning om ugen.

Klientellet på den halvåbne afdeling har i denne periode – som held i uheld – haft et mindre undervisningsbehov end indsatte på de øvrige afdelinger, da der har været en hel del modne dømte med god uddannelsesbaggrund.

Man søger så vidt muligt at imødekomme konkrete behov, og er ikke bekendt med, at der skulle være indsatte, der er blevet forbigået.”

Jeg har noteret mig det oplyste, herunder at fængslet uanset at det i en periode ikke har været muligt at tilbyde undervisning i samme omfang som tidligere, mener at behovet for undervisning på afdelingen har været dækket. Da jeg går ud fra at den nedsatte undervisningsaktivitet (også på denne afdeling) er et midlertidigt problem, og da jeg forstår det oplyste sådan at fængslet løbende er opmærksomt på behovet for undervisning, foretager jeg mig ikke noget vedrørende dette forhold.

3.3 Særlige behandlingsprogrammer

Statsfængslet på Kragsskovhede tilbyder følgende adfærdskorrigerende kurser: Det kognitive færdighedsprogram, Booster (der er en genopfriskning af det kognitive program) og Anger Management. Fængslet håber desuden at komme med på ”Nye veje” der er en svensk ordning. Denne ordning er – ligesom den øvrige programvirksomhed – beskrevet i en informationspjece om programvirksomheden som Kriminalforsorgens Uddannelsescenter har udfærdiget til personalet, og som jeg modtog et eksemplar af under inspektionen.

Jeg anmoder om underretning om hvorvidt ”Nye veje” indføres i fængslet.

Undervisningen i de nævnte programmer foregår for de indsatte på de åbne og den halvåbne afdeling i særlige lokaler i skolen hertil, og for de indsatte på den lukkede afdeling på egen afdeling (i multi-lokalet). Undervisningen varetages af fængselsfunktionærer der er uddannet som instruktører i disse programmer, og som udelukkende beskæftiger sig med disse programmer og fritidsaktiviteter for de indsatte, jf. pkt. 3.3. Fængslet har to ansatte der er uddannet som instruktører, og en ansat der er under uddannelse til instruktør. Under inspektionen blev det oplyst at fængslet har stor succes med disse behandlingsprogrammer. Undervisningslederen informerer de indsatte om programmerne i forbindelse med den generelle orientering som de får ved indsættelsen. De indsattes kontaktpersoner og eventuelt tillige Kif-afdelingen eller det arresthus som den indsatte måtte have haft ophold på inden indsættelsen, orienterer også om muligheden for at deltage i sådanne programmer.

Det fremgår i øvrigt af fængslets resultatkontrakt at fængslet skal gennemføre mindst 424 undervisningstimer i behandlingsprogrammer som udgangspunkt fordelt på fire til fem hold i Det kognitive Færdighedsprogram, fire hold i Anger Management og fire hold i Booster.

3.4 Fritid

Rapporten fra den sidste inspektion indeholder oplysninger om fritidsfaciliteter og mulighederne for fritidsaktiviteter for de indsatte på de åbne afdelinger. Under rundgangen besigtigede jeg – som det fremgår af pkt. 2 – også denne gang fritidsfaciliteter, men det er alene fritidsfaciliteterne på den lukkede og den halvåbne afdeling der er beskrevet, jf. punkterne 2.1.9 og 2.2.3.

Under inspektionen blev det oplyst at der – for at styrke fritidsområdet – er sket en ændring i den måde som fritiden er organiseret på. De sidste ca. to år har fængslet så vidt muligt anvendt seks årsværk udelukkende til fritidsområdet og programvirksomheden (Det kognitive færdighedsprogram mv.). På inspektionstidspunktet var der dog kun fem årsværk hertil. Det blev oplyst at denne ændring bl.a. skyldtes at fritidsområdet for det meste har været det område der er blevet ”klemmt” når der har været fravær blandt personalet på grund af sygdom mv. Det blev endvidere oplyst at ændringen har medført en mærkbar stigning i antallet af kulturudgange, og at det ellers især er på den lukkede afdeling at fængslet har kunnet mærke en positiv effekt af ændringen.

Det blev oplyst at fængslet udarbejder oversigter over afviklingen af fritidsaktiviteter i fængslet.

Jeg anmoder om en kopi af den seneste oversigt.

Fængslet har et fritidsudvalg der holder møde med afdelingslederne med jævne mellemrum.

De indsatte på **den lukkede afdeling** må kun benytte de fritidsfaciliteter der er på denne afdeling. Under min samtale med talsmændene klagede de over mulighederne for fritidsaktiviteter på denne afdeling. De oplyste at der på afdelingen alene er et motionsrum der kan benyttes 1 time om dagen til hverdag og 2 timer i weekenden. Ifølge de interne regler er der adgang til rummet 2 x 1 time til hverdag og 2 x 2 timer i weekenden, men i brevet af 24. august 2007 har fængslet oplyst at kondirummet er åbent fra kl. 18.30 til 20.30 til hverdag og fra kl. 14.30 til 17.30 (dvs. i tre timer) i weekenden. I de interne regler er det samtidig oplyst at adgangen til motionsrummet afvikles afdelingsvis, og at man derfor kun har en del af det nævnte tidsrum til rådighed. Jeg går ud fra at afdelingsvis omfatter de to afdelinger 8 og 9, og at alle indsatte fra hver afdeling, dvs. både afdeling A og afdeling B har adgang til motionsrummet samtidig i henholdsvis en og halvanden time.

Talsmændene fremsatte tillige ønske om en sportshal/gymnastiksal.

De vil også gerne have flyttet de to kondicykler der findes i motionsrummet ud på afdelingerne og have købt yderligere to kondicykler til opstilling på de sidste to afdelinger. Talsmændene begrundede det med at nogle indsatte ikke ønsker at træne med vægte og ikke bryder sig om at være i kondirummet på samme tid som indsatte der træner med vægte. De oplyste at de indsatte der vægttræner, alligevel heller ikke bruger kondicyklerne og i øvrigt ikke vil kunne nå begge dele inden for den tid der er til rådighed i rummet.

De vil også gerne have et solarium som de indsatte i flere andre fængsler har. De nævnte bl.a. Statsfængslet i Nyborg og det nye Statsfængslet Østjylland og nogle åbne fængsler. De oplyste at et sådant solarium som de indsatte selv skal betale for at benytte, hurtigt vil kunne tjene sig ind (som det er sket i Statsfængslet i Nyborg). Talsmændene foreslog at de indsatte kunne købe betalingskort gennem købmanden.

Endvidere nævnte de at læder- og sølvværkstedet ikke benyttes fordi der mangler materialer og værktøj.

Under mit møde med samarbejdsudvalget – der fandt sted forud for min samtale med talsmændene for den lukkede afdeling – blev det nævnt at mulighederne for fritidsaktiviteter for de indsatte på den lukkede afdeling ikke er optimale. Også fængslet udtrykte et ønske om at få en sportshal til de indsatte på den lukkede afdeling. Det blev i den forbindelse oplyst at de indsatte på den lukkede afdeling af sikkerhedsmæssige årsager ikke kan få tilladelse til at benytte fængslets sportshal. Det blev videre oplyst at antallet af langtidsindsatte på afdelingen er steget.

I udtalelsen af 12. juni 2007 har fængslet vedrørende spørgsmålet om fritidsaktiviteter for de indsatte på den lukkede afdeling anført følgende:

”Der har i anlægsfasen eller senere ikke været ressourcer til at etablere en sportshal.

Af både ordens- og sikkerhedsmæssige, men tillige af brandmæssige hensyn finder statsfængslet ikke mulighed for at opsætte kondicykler i afdelingerne, da disse i givet fald skulle stå på gangarealet. Statsfængslet er derfor nødt til at fastholde, at kondicyklerne skal befinde sig i kondirummet.

Statsfængslet finder ikke, at begrundelsen om, at Statsfængslet i Nyborg eller Østjylland har opsat solarier som en tilstrækkelig begrundelse for, at statsfængslet skal opsætte solarier, der ikke tjener et helbredsmæssigt forhold.

Statsfængslet står uforstående overfor, at der skulle mangle materiale eller værktøj i læder- og sølvværkstedet.”

Jeg har forståelse for ønsket om en sportshal, men jeg har ikke grundlag for at henstille at der bevilges midler til opførelse af en sådan sportshal. Jeg har heller ikke grundlag for at kritisere at de indsatte på den lukkede afdeling af den af fængslet anførte grund ikke må benytte fængslets sportshal. Netop fordi de indsatte ikke må benytte fængslets sportshal og ikke selv har en sportshal, er det imidlertid vigtigt at sikre de indsattes muligheder for at udøve fysisk aktivitet på anden vis, dels i kondirummet og dels

udenfor. Idet jeg henviser til beskrivelsen under pkt. 2.1.4 af gårdtursarealet til denne afdeling, anmoder jeg i den forbindelse fængslet om at oplyse nærmere om mulighederne for boldspil mv. i gården.

Jeg kan heller ikke kritisere at fængslet af nævnte grunde ikke mener at kunne flytte kondicyklerne ud på gangarealerne. Idet jeg går ud fra at de indsatte foretrækker at kunne benytte kondirummet i en hel time frem for en opdeling med henblik på at tilgodese indsatte der ikke ønsker at træne med vægte og ikke bryder sig om at være i kondirummet på samme tid som indsatte der træner med vægte, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold. Det bemærkes at den tid som de indsatte har til rådighed i kondirummet, ikke i sig selv giver mig anledning til bemærkninger.

Uanset at de indsatte i Statsfængslet i Nyborg og Statsfængslet Østjylland har solarier, har jeg ikke grundlag for at kritisere at Statsfængslet på Kragshoved ikke ønsker at imødekomme de indsattes ønske om et solarium.

Endelig har jeg noteret mig at der hverken skulle mangle materialer eller værktøj i læder- og sølvværkstedet. Jeg henviser de indsatte til at gøre personalet opmærksom på eventuelle mangler, og jeg går ud fra at der i så fald foretages det fornødne med henblik på udbedring heraf.

I den orienteringsskrivelse som fængslet har udfærdiget til de indsatte på den lukkede afdeling, er det nævnt at der i kondilokalet findes et mindre udvalg af bøger, og at udlån kan ske ved henvendelse til personalet. I udtalelsen af 12. juni 2007 har fængslet oplyst at der ved etableringen af den lukkede afdeling blev indgået en aftale med biblioteket i Frederikshavn om en udvidelse af den hidtidige biblioteksordning. Til den lukkede afdeling er der indkøbt to vogne til biblioteksbøger der står i fritidsrummet hvor bøgerne kan lånes i forbindelse med fritid. Det er endvidere oplyst at bøgerne udskiftes af personalet med jævne mellemrum eller efter behov, og at der tillige findes tegneserier og tidsskrifter. Indtil videre kan de indsatte tillige låne musik, og der hjemtages udenlandsk litteratur eller musik efter behov. Det fremgår endelig at der er fremlagt brochurer fra biblioteket i Frederikshavn der orienterer om nye bøger, og at fritidspersonalet bistår de indsatte med at hjemtage ønskede bøger.

Jeg har noteret mig det oplyste om biblioteksordningen for de indsatte på den lukkede afdeling. Jeg har ingen bemærkninger hertil, bortset fra at jeg anbefaler at der til enhver tid findes et mindre udvalg af bøger på andre sprog end dansk i bogsamlingen på afdelingen.

Jeg er enig med de indsatte og fængslet i at mulighederne for fritidsaktiviteter for de indsatte på den lukkede afdeling ikke er optimale, men jeg har ikke grundlag for at foretage mig mere vedrørende dette forhold der primært skyldes de bygningsmæssige rammer for denne afdeling.

De indsatte på den **halvåbne afdeling** har også fritidsfaciliteter på afdelingen, men skolens fritidsfaciliteter er tillige til rådighed for de indsatte en gang om ugen i tre timer (mellem kl. 15.00 og kl. 18.00) hvor der er lukket for indsatte fra de øvrige afdelinger. De indsatte ledsages af personale til skolens fritidsfaciliteter. Talsmændene på denne afdeling fremsatte ønske om mere tid i sportshallen. De oplyste at de indsatte i de tre timer som de har til rådighed i skolen en gang om ugen, også skal afvikle andre fritidsaktiviteter end sport så som bibliotek, læderværksted mv. De foretrak at få en dag mere i skolen frem for ekstra tid den ene dag om ugen.

Talsmændene på denne afdeling efterlyste desuden flere kulturudgange og oplyste at der har været flere sådanne udgange før.

Som nævnt ovenfor blev det under mødet med samarbejdsudvalget oplyst at ændringen på fritidsområdet havde medført en mærkbar stigning i antallet af kulturudgange.

Under den afsluttende samtale oplyste ledelsen at den ville overveje ønsket om mere tid i skolen. Jeg anmodede ledelsen om at underrette mig om resultatet af ledelsens overvejelser.

I udtalelsen af 12. juni 2007 har fængslet gengivet oplysninger fra fritidsgruppen om fritidsaktiviteter for de indsatte på den halvåbne afdeling. Heri er det bl.a. oplyst at de indsatte i skolen kan komme på

biblioteket, handle i husflidsbutikken, arbejde med sølv og læder, benytte kondirummet, og benytte to sale til idræt, fx badminton, samt en tredje sal til bordtennis, billard og avislæsning mv.

Det er endvidere oplyst at der er personale til stede hele tiden, at der i gennemsnit er fire indsatte der benytter sig af tilbuddet om at komme i skolen, og at de indsatte til tider gerne vil tilbage til afdelingen før kl. 18.00.

Videre er det oplyst at der for de indsatte på denne afdeling arrangeres kulturudgange både af personalet fra fritidsgruppen og af personalet på afdelingen. For så vidt angår kulturudgange arrangeret af fritidsgruppen, er der henvist til en redegørelse (der ikke er vedlagt). På afdelingen har de indsatte mulighed for at træne og arbejde med sølv mv.

Jeg går ud fra at det herefter er ledelsens opfattelse at der ikke er grundlag for at tilbyde mere tid i skolen.

På baggrund af det oplyste om de indsatte fra den halvåbne afdelings benyttelse af skolens fritidsaktiviteter har jeg ikke grundlag for at kritisere at de ikke er tilbudt mere tid i skolen. Jeg beder dog ledelsen om at overveje om det vil være muligt og hensigtsmæssigt at opdele de indsattes tid i skolen således at de får adgang til skolens aktiviteter i kortere tid to gange om ugen. Hvis det er tilfældet, beder jeg ledelsen om at overveje en sådan opdeling som de indsatte foretrak, jf. ovenfor. Jeg beder om underretning om resultatet af overvejelserne.

Det oplyste om mulighederne for fritidsaktiviteter i fængslet, herunder på den lukkede og den halvåbne afdeling, giver mig ikke i øvrigt anledning til bemærkninger.

4. Samtaler med talsmændene

Nogle af de spørgsmål som talsmændene rejste, er som tidligere nævnt afsluttet i mine breve til talsmændene og andre indgår i gennemgangen ovenfor.

4.1 Samtale med talsmændene for de indsatte på de åbne afdelinger

Talsmændene udleverede under denne samtale en liste over de punkter som de ønskede at rejse, og under samtalen uddybede talsmændene de enkelte punkter.

4.1.1 Renovering af varmeanlæg

...

4.1.2 Adgang til egen pc og internet

...

4.1.3 Psykologbistand

Talsmændene oplyste at der tidligere har været en psykolog tilknyttet fængslet, og fremsatte ønske om at fængslet på ny får tilknyttet en psykolog. De oplyste at det er muligt via psykiateren at få en henvisning til en psykolog, men at det er meget svært.

Ledelsen oplyste at fængslet for så vidt gerne vil have en fast tilknyttet psykolog, men at det er et spørgsmål om økonomi. Ledelsen oplyste endvidere at det eventuelt vil kunne lade sig gøre at konvertere nogle psykiatertimer til psykologtimer. Fængslet har i alt seks timer om ugen til psykiaterbistand.

Jeg forstod det sådan at ledelsen ville være indstillet på at overveje en sådan konvertering. I forbindelse med mit svar til talsmændene anmodede jeg derfor ledelsen om at underrette mig om resultatet af disse overvejelser.

I udtalelsen af 12. juni 2007 har fængslet oplyst at fængslet aldrig har haft en psykolog tilknyttet, men at fængslet overvejer det idet fængslet er enig i at der er for lang ventetid til fængslets psykiater. Fængslet har oplyst at fængslet overvejer en supplementordning idet det alene er psykiateren der har ret til at ordinere psykofarmaka. Fængslet har videre oplyst at punktet skal drøftes med fængslets sundhedspersonale, og at det er et spørgsmål om ressourcer.

Jeg har noteret mig det oplyste og beder om underretning om resultatet af fængslets overvejelser efter drøftelserne med sundhedspersonalet.

4.1.4 Tv-forhold

Talsmændene oplyste at fængslet modtager tv via paraboler, og at kanalerne falder ud i blæsevejr. De vil gerne have kabel-tv, og oplyste at de havde forelagt dette ønske for ledelsen der 2½ måned tidligere havde lovet svar inden for tre uger.

Også de indsatte på den halvåbne afdeling klagede over dårlige modtageforhold og oplyste at de også havde klaget skriftligt over dette.

Jeg henledte ledelsens opmærksomhed på at talsmændene for de åbne afdelinger savnede svar på ovenstående og bad om underretning om ledelsens svar. Jeg anmodede ligeledes om en kopi af svaret til de indsatte på den halvåbne afdeling.

I svarene af 12. juni 2007 har fængslet oplyst at muligheden for kabel-tv undersøges. Det er endvidere oplyst at fængslet ikke er bekendt med klager over dårlige modtagelsesforhold.

Jeg anmoder om underretning om resultatet af fængslets undersøgelse med henblik på etablering af kabel-tv.

...

Tv-apparater med indbygget dvd-afspiller er, som tidligere nævnt, fast celleinventar. De indsatte betaler 35 kr. om ugen for signalet (ikke for leje af apparatet).

Under mødet den 30. april 2007 oplyste fængselsinspektøren at det er fængslet der administrerer ordningen. I svaret af 12. juni 2007 har fængslet oplyst at fængslet afholder udgiften til driften for modtagelse af tv-kanaler, og at fængslet på grund af omkostningerne har overvejet at hæve betalingen for signal fra de indsatte.

Idet fængslet har oplyst at fængslet "har" overvejet spørgsmålet om at hæve de indsattes betaling for signal, anmoder jeg om nærmere oplysninger om disse overvejelser.

Det tilføjes at jeg er bekendt med at Direktoratet for Kriminalforsorgen har udsendt en skrivelse (af 30. maj 2007) til kriminalforsorgens fængsler og arresthusene om tv-ordningen for den indsatte. Af dette brev fremgår det at direktoratet har besluttet pr. 1. juni 2007 at hæve den maksimumspris som direktoratet tidligere har fastsat for arresthusenes og Københavns Fængsleres udlejning af tv-apparater til de indsatte fra 5 til 6 kr. om dagen, og at maksimumsprisen nu også gælder for udlejning af tv-apparater til de indsatte i de lukkede fængsler (og således også de lukkede afdelinger i de åbne fængsler).

Det fremgår tillige af skrivelsen at udlejningsordningerne bør administreres efter de betingelser som jeg angav i brev af 12. september 2005, og som direktoratet herefter har opremset. I det nævnte brev tilkendegav jeg at jeg under nærmere angivne forudsætninger ingen bemærkninger har til at indsatte etablerer antenneforeninger hvor indsatte betaler for at kunne se et større udbud af kanaler (programpakker).

4.1.5 Transport af besøgende

Talsmændene fremsatte ønske om transport af besøgende til og fra Jerup Station der er beliggende ca. 2,2 km fra fængslet. De oplyste at det er lang vej at gå for fx en mor med to små børn (på landevejen). De oplyste endvidere at det er tilstrækkeligt at køre én gang frem og tilbage hver dag eller eventuelt blot i weekenden.

Talsmændene oplyste i den forbindelse at der i andre fængsler (Statsfængslet Møgelkær, Statsfængslet ved Sdr. Omme og Statsfængslet Renbæk) er en ordning hvorefter de besøgende hentes og bringes af en indsat i fængslets bus, og at Statsfængslet på Kragshoved har en bus der kan bruges til formålet.

Ledelsen afviste under den afsluttende samtale umiddelbart at indføre en ordning som ønsket af de indsatte.

Fra min inspektion af Statsfængslet Renbæk er jeg bekendt med at der dette sted er en ordning hvorefter besøgende vil kunne hentes og bringes fra offentlig transportmulighed.

Jeg anmodede (bl.a. derfor) ledelsen om at undersøge ordningen i de andre fængsler som talsmændene havde henvist til, og på denne baggrund overveje deres ønske nærmere. Jeg anmodede om underretning om resultatet af disse overvejelser.

I svaret af 12. juni 2007 har fængslet oplyst at fængslet ikke umiddelbart overvejer transport af besøgende. Fængslet har videre oplyst at henvisningen til de øvrige fængslers ordning ikke er relevant for Statsfængslet på Kragsskovhede da der fra de andre statsfængsler er betydeligt længere til offentlige transportmidler end fra Statsfængslet på Kragsskovhede.

Jeg har forståelse for talsmændenes ønske om en hente-/bringeordning, i hvert fald i relation til besøgende med små børn der skal gå mere end to kilometer (medmindre de tager/har råd til en taxi) på en landevej uden fortovej. Jeg mener dog ikke at jeg har tilstrækkeligt grundlag for at afgive en henstilling om at fængslet etablerer en sådan ordning.

4.2 Samtale med talsmændene for de indsatte på den halvåbne afdeling

4.2.1 Købmand

Talsmændene udtrykte utilfredshed med at den nye købmand som fængslet havde fået (pr. 1. august 2006), ikke udleverede en tilbudsavis. De nævnte desuden at der indimellem er problemer med varer der er udløbet eller meget tæt på sidste salgsdag/holdbarhedsdag.

Også talsmændene for de indsatte på den lukkede afdeling efterlyste en tilbudsavis. Såfremt de indsatte ikke kan få en tilbudsavis, vil de gerne have udvalgte tilbud. De efterlyste også et bredere sortiment og en liste over sortimentet. De nævnte desuden at det er lidt tilfældigt hvad der er i kødmontren, og oplyste at de tidligere havde mulighed for at bestille kødvarer i større mængder. Endelig nævnte talsmændene at priserne er høje.

Jeg oplyste at jeg ikke foretog mig videre vedrørende det forhold at købmanden ikke udleverer en tilbudsavis.

Under min rundgang på fængslet besøgte jeg også købmandsbutikken – som efter min opfattelse har et rimeligt sortiment henset til størrelsen af butikken. Jeg konstaterede ingen varer der var udløbet eller tæt på sidste salgsdag/holdbarhedsdag. Jeg bemærkede i øvrigt at der var et konkret tilbud i butikken. Købmandens far der var til stede ved besigtigelsen, oplyste at varer der er tæt på at udløbe, kan sættes på tilbud, og at de indsatte i så fald udtrykkeligt oplyses om at der er tale om varer der er tæt på udløbsdato.

Det blev oplyst at købmandsbutikken får besøg af fødevareregionen der ikke havde haft bemærkninger. (Fra Internettet er jeg bekendt med en artikel af 21. april 2006 om resultatet af en kontrol af butikken under en tidligere bestyrer).

Jeg oversendte ønsket fra talsmændene på den lukkede afdeling om udvalgte tilbud, om en liste over sortimentet og om muligheden for at kunne bestille kødvarer til fængslet med henblik på at fængslet kan forelægge ønskerne for købmanden. Jeg anmodede om underretning om hvad der videre sker i den anledning.

Under mødet den 30. april 2007 oplyste fængselsinspektøren at fængslet efter inspektionen havde fået en ny købmand (fra samme kæde og på samme vilkår). Jeg bad om at få en kopi af kontrakten med købmanden.

Med svaret af 12. juni 2007 har fængslet fremsendt kopi af kontrakten med den nye købmand. Det fremgår bl.a. heraf at varerne i butikken i fængslet skal sælges til samme pris som i købmandens butik uden for fængslet. Det fremgår endvidere at der nedsættes et butiksudvalg med forpagteren, to repræsentanter for de indsatte og en medarbejder fra fængslets bogholderi.

Jeg går ud fra at fængslet vil forelægge ønskerne fra talsmændene på den lukkede afdeling om udvalgte tilbud, om en liste over sortimentet og om muligheden for at kunne bestille kødvarer for den nye købmand. Jeg anmoder om underretning om hvad der videre sker i den anledning.

Jeg går desuden ud fra at fængslet fører det fornødne tilsyn med at kontrakten mellem fængslet og købmanden overholdes og således med jævne mellemrum foretager sammenligning af priserne i købmandens forretning i og uden for fængslet.

Da der siden inspektionen er kommet en ny købmand, foretager jeg mig ikke mere vedrørende spørgsmålet om købmandsordningen i fængslet.

...

4.3 Samtale med talsmændene på den lukkede afdeling

4.3.1 Defekte dvd-afspillere

...

4.3.2 Tv-kanaler

...

4.3.3 Gårdtur

...

4.3.4 Fællesarrangementer

...

4.3.5 Udlevering af tøj

Talsmændene oplyste at der er kommet nogle nye regler vedrørende udlevering af tøj der har bevirket at de indsatte har fået fratrækket en del tøj med forskellig tekst på. Så vidt jeg forstod, er der tale om regler som fængslet (og ikke direktoratet) har fastsat.

Da disse regler ikke var blandt det materiale som jeg har modtaget fra fængslet, anmodede jeg fængslet om en kopi af reglerne og om fængslets bemærkninger til klagen under dette punkt.

Med svaret af 12. juni 2007 har fængslet fremsendt korrespondance herom med Direktoratet for Kriminalforsorgen i anledning af en konkret klage. Fængslet har bemærket at direktoratet dog ikke har taget stilling i den konkrete sag idet den pågældende indsatte er løsladt og så vidt vides ikke har ønsket en afgørelse, og idet de indsatte i den åbne afdeling ikke har ønsket at opretholde klagen. Fængslet har samtidig oplyst at reglerne er de samme i den lukkede afdeling.

Af den vedlagte korrespondance fremgår det bl.a. at forbuddet omfatter tøj af mærket "Organized Crime" og "Enemy of the State". Det fremgår endvidere at fællestalsmanden for de indsatte i de åbne afdelinger den 14. marts 2007 over for fængslet har tilkendegivet at de indsatte er indforstået med ikke at bære tøj af førstnævnte mærke i fængslet, på frigang og på fritids- og kulturudgange, og at der ikke har været klaget til direktoratet over forbuddet for så vidt angår det andet mærke. Dette har fængslet meddelt direktoratet i en udateret udtalelse hvori fængslet samtidig har meddelt at fængslet anser den konkrete klagesag for bortfaldet, men imødeser en eventuel afgørelse fra direktoratet vedrørende det principielle spørgsmål.

Det fremgår endvidere af det vedlagte materiale at forbuddet er begrundet i at det nævnte tøj kan virke som en magtdemonstration, jf. genstandsbekendtgørelsens § 2, stk. 1, nr. 12. For så vidt angår mærket "Enemy of the State" – som fællestalsmanden ikke var "helt enig i" at forbuddet også måtte omfatte – har fængslet (tillige) henvist til problemer med at nogle af trøjerne er forsynet med åbenbare "smuglerlommer".

Jeg anmoder om direktoratets bemærkninger til fængslets forbud, eventuelt i form af en kopi af direktoratets afgørelse såfremt direktoratet træffer afgørelse herom på baggrund af fængslets (udaterede) udtalelse.

4.3.6 Playstation

...

5. Andre forhold

5.1 Urinprøvekontrol

Under min samtale med samarbejdsudvalget redegjorde ledelsen nærmere for fængslets praksis med hensyn til foretagelse af urinprøvekontrol.

Ledelsen oplyste at fængslet ifølge resultatkontrakten skal gennemføre i alt 1500 urinprøvekontroller i 2007. Ledelsen oplyste endvidere at de primært skal gennemføres som stikprøvekontroller, og at direktoratet har underkendt fængslets fortolkning heraf og dermed den praksis som fængslet tidligere har haft.

Denne praksis har været atypisk i forhold til praksis i de øvrige fængsler idet fængslet har valgt at foretage størsteparten af urinprøvekontrollerne i forbindelse med indsættelse af de indsatte. Formålet hermed er at få et billede af den indsattes eventuelle brug af euforiserende stoffer til brug for den videre behandling af den indsattes afsoningsforløb (udgang mv.). Ved indsættelsen er den indsatte endnu ikke udgangsberettiget, og hvis prøven er positiv, vil den indsatte have mulighed for at aflægge en ren urinprøve og dermed komme på udgang (lige) efter udløbet af karensperioden (når betingelserne for udgang, herunder de tidsmæssige betingelser, i øvrigt er opfyldte). For at få en status vil fængslet desuden gerne tage en ny prøve senere når den første har været positiv. Fængsler mener at det hjælper meget på den indsattes erkendelse og gavner sagsbehandlingen at prøverne tages på et tidligt tidspunkt frem for vilkårlige prøver der rammer tilfældigt.

Det blev i den forbindelse oplyst at knap 50 pct. af urinprøvekontrollerne sker på konkret mistanke før og efter udgang, og at 80 pct. af de øvrige 50 pct. (svarende til 40 pct. i alt) er foretaget ved indsættelsen. I praksis har det således kun været ca. 10 pct. af alle fængslets urinprøvekontroller der har været foretaget på andre tidspunkter.

Fængslet har fortolket ”stikprøvevis” prøver som prøver der foretages uden konkret mistanke, men denne fortolkning har direktoratet som nævnt underkendt. Efter direktoratets opfattelse skal der ved ”stikprøvevis” urinprøvekontroller være en reel risiko for at blive udtaget til stikprøvekontrol.

Fængslet har herefter ændret praksis så den svarer til praksis i de øvrige fængsler, men fængslet har dog valgt at fastholde praksis med at foretage urinprøvekontrol ved indsættelse. Fængslet foretager derfor flere end 1500 urinprøvekontroller om året og betaler selv for de ekstra prøver. Fængslet oplyste i den forbindelse at der købes ca. 100 pladetest mere om året, og at direktoratet ikke har haft indvendinger mod denne ”overbygning”.

På min forespørgsel herom oplyste fængslet at der forelå et skriftligt svar fra direktoratet vedrørende dette forhold. Jeg har efterfølgende modtaget en kopi af fængslets brevveksling med direktoratet herom.

Det fremgår bl.a. heraf at direktoratet i brev af 28. november 2006 har udtrykt forståelse for at fængslet ved at udtage det store antal prøver ved nyindsættelser får kendskab til den enkelte indsattes misbrug som senere kan indgå i den indsattes afsoningsplan mv. Direktoratet har dog ikke ment at denne procedure er i overensstemmelse med intentionerne med den stikprøvevis urinprøvekontrol. Direktoratet har henvist til at det af indstillingen herom fremgår at urinprøveaflæggelsen skal ske ”fuldstændig vilkårligt”. Det fremgår endvidere at direktoratet efterfølgende (den 12. december 2006) har afvist at give fængslet tilladelse til forsøgsvis at fortsætte den tidligere procedure med henblik på en efterfølgende evaluering af erfaringerne hermed, men at direktoratet (den 9. februar 2007) ikke har haft bemærkninger til at

fængslet fortsætter med at tage urinprøver ved alle nyindsættelser af indsatte med domme over 30 dage når fængslet selv betaler herfor.

Som et led i regeringens nul-tolerancepolitik blev der i 2004 i straffuldbyrdelseslovens § 60 a indført hjemmel til at kriminalforsorgen kan tage stikprøvevis urinprøver for at kontrollere om de indsatte har taget euforiserende (eller andre forbudte) stoffer. Af forarbejderne hertil (L 175, Folketingsåret 2003/2004) fremgår det bl.a. at indsatte efter bestemmelsen således "på tilfældige tidspunkter og steder" vil kunne afkræves urinprøver, og at disse kan afkræves "rutinemæssigt og stikprøvevis" når det findes hensigtsmæssig og ud fra en saglig vurdering. Af direktoratets skrivelse nr. 69 af 28. juli 2004 om bl.a. udtagning af urinprøver efter denne bestemmelse fremgår det at institutionerne skal sikre at der tages stikprøvevis urinprøver svarende til 2 % af den daglige belægning efter en af institutionen bestemt fordeling herfor. Kravet om gennemførelse af et vist antal stikprøvevis urinprøver om året, som også fremgår af resultatkontrakterne for de enkelte institutioner, er et led i gennemførelsen af nul-tolerancepolitikken.

Jeg har forståelse for at fængslet af de af fængslet anførte grunde foretrækker at gennemføre en (stor) del af den stikprøvevis urinprøvekontrol som fængslet er forpligtet til at foretage efter resultatkontrakten, ved kontrol af alle nyindsatte i stedet for ved udtagelse af tilfældige indsatte. Jeg har imidlertid ikke grundlag for at kritisere direktoratets opfattelse hvorefter denne fremgangsmåde ikke er i overensstemmelse med intentionerne bag kravet om stikprøvevis urinprøvekontrol.

På denne baggrund foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette spørgsmål.

5.2 Talsmandsordning

Efter straffuldbyrdelseslovens § 34, stk. 1, skal de indsatte have mulighed for at øve indflydelse på deres tilværelse i institutionen gennem valgte talsmænd. I

Statsfængslet på Kragsskovhede vælges der en talsmand for hver afdeling (afsnit) og en fællestalsmand for henholdsvis de åbne afdelinger og den lukkede afdeling. Talsmændene på den halvåbne afdeling og på den lukkede afdeling har ikke adgang til kontakt med de øvrige talsmænd eller med hinanden.

Nærmere regler om talsmandsordningen findes i talsmandsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 369 af 17. maj 2001 om gennemførelse af medindflydelse for indsatte i kriminalforsorgens institutioner).

Efter § 8, stk. 1, i talsmandsbekendtgørelsen, skal institutionerne fastsætte regler om talsmandsvirksomheden, herunder seks nærmere angivne forhold. Sådanne regler har fængslet fastsat den 1. juli 2001 og særlige regler for den lukkede afdeling er fastsat den 1. maj 2005.

Det fremgår bl.a. af reglerne at der for hver afdeling vælges en talsmand og en suppleant, og at de valgte talsmænd i forening udgør fængslets talsmandskollegium der af sin midte vælger en fællestalsmand. Der er fastsat nærmere regler for dette talsmandskollegium. Det fremgår bl.a. heraf at alle spørgsmål der rejses over for talsmændene, eller som en talsmand ønsker at rejse over for ledelsen, skal drøftes i kollegiet der ved almindeligt flertal afgør, om spørgsmålet skal rejses over for ledelsen. Hvis der ikke er flertal for at rejse spørgsmålet, har en talsmand dog mulighed for at forelægge spørgsmålet skriftligt for fængselsinspektøren.

Det fremgår endvidere at spørgsmål som talsmændene er enige om at rejse over for ledelsen, skal formuleres og motiveres skriftligt over for ledelsen og drøftes under en forhandling hvor et forhandlingsudvalg på maksimalt fem talsmænd er til stede sammen med fængslets ledelse.

Det fremgår ligeledes at talsmændene skal føre protokol over de spørgsmål der er drøftet under deres forhandlinger. (Efter § 1, stk. 3, i talsmandsbekendtgørelsen skal institutionen gøre notat om de drøftelser der finder sted med ledelsen).

Fængslet oplyste at årsagen til at talsmandsmøder afholdes i en mindre gruppe er at fængslet har dårlig erfaring med store møder. Møderne i andre udvalg, fx fængslets fritidsudvalg der (i øvrigt) foregår mere regelmæssigt, er bedre.

Jeg anmoder om direktoratets bemærkninger til fængslets regel om at maksimalt fem af de valgte talsmænd kan deltage i møder med ledelsen.

Det fremgår (indirekte) af reglerne at talsmændene holder ugentlige møder. Derimod fremgår det ikke hvor ofte der holdes møder med ledelsen. Det blev under inspektionen oplyst at talsmandsmøder afholdes efter behov, ikke efter faste intervaller. Fællestalsmanden får altid at vide at han kan komme med almindelige dagligdags problemer til enhver tid.

Jeg opfordrede under inspektion ledelsen til at formalisere talsmandsarbejdet. Under samtalen den 30. april 2007 oplyste fængselsinspektøren at det ville ske.

Jeg anmoder om underretning om hvad der videre er sket vedrørende dette forhold. For så vidt angår spørgsmålet om interval mellem møder mellem talsmændene og ledelsen, henviser jeg til bekendtgørelsens §§ 1, stk. 2, og 8, stk. 1, nr. 5. Efter § 1, stk. 2, skal institutionen tage initiativ til jævnlige drøftelser med talsmændene, og efter § 8, stk. 1, nr. 5, skal de lokale regler omfatte en regel om hvor ofte der normalt skal ske drøftelser med ledelsen.

Idet de lokale regler ikke indeholder en sådan regel og heller ikke indeholder regler om kontrol med valget, jf. bekendtgørelsens § 8, stk. 1 nr. 2 og nr. 4, henstiller jeg at der indføres oplysning herom i reglerne. Jeg anmoder om underretning om hvad der sker i anledning af min henstilling.

5.3 Telefonering

...

5.4 Euforiserende stoffer mv.

Under mødet den 30. april 2007 oplyste fængselsinspektøren at problemet med hensyn til indsattes brug af euforiserende stoffer ikke er større i dag i forhold til tidligere. De urinprøver som fængslet tager, viser at fængslet ligger på et rimeligt niveau i sammenligning med de øvrige fængsler (både i åbent og lukket regi). Det forekommer at der etableres økonomiske afhængighedsforhold, men ikke i videre omfang end tidligere. Der er heller ikke tale om en stigning med hensyn til vold mellem de indsatte. Tværtimod har indelåsningen af de indsatte om natten haft en positiv effekt på forekomsten af vold mv.

Det er også sjældent at fængslet finder alkohol eller tomme flasker der har indeholdt alkohol.

Derimod er der sket en stigning med hensyn til forekomsten af anabolske steroider.

Under inspektionen blev det oplyst at fængslet har modtaget midler fra Satspuljen til et samarbejde med Foldbjergcentret (nu Region Nordjyllands Misbrugscenter) der varetager forebyggelses- og behandlingsmæssige opgaver i forhold til alle former for brug og misbrug af rusmidler. Tilbuddet dækker hele regionen med undtagelse af Aalborg, Thisted og Morsø kommuner der har fået deres eget misbrugscenter. Personale fra centret er kommet i fængslet siden 1. februar 2007 og har samtaler med de indsatte i et (meget flot) lokale i besøgsafdelingen.

Jeg anmoder fængslet om at oplyse nærmere om samarbejdet med misbrugscenteret. Når det er muligt, anmoder jeg endvidere om oplysning om erfaringerne med ordningen.

6. Rapportgennemgang

Som anført ovenfor anmodede jeg under inspektionen om rapportmateriale vedrørende de seneste 10 sager forud for varslingen den 9. februar 2007 om udelukkelse fra fællesskab og eventuelle rapporter om anbringelse i observationscelle inden for det seneste år forud for varslingstidspunktet. Jeg modtog efterfølgende 10 rapporter om udelukkelse fra fællesskab (hvoraf 5 vedrører udelukkelse med henblik på afgivelse af urinprøve) og 5 rapporter om anbringelse i observationscelle.

Ved min gennemgang af det modtagne materiale har jeg navnlig haft opmærksomheden henledt på hvorvidt proceduren i forhold til de gældende regler er blevet fulgt. Jeg har dog ikke gennemgået sagerne systematisk, og gennemgangen nedenfor omfatter derfor kun udvalgte spørgsmål.

...

Opfølgning

Jeg beder om at fængslet sender de oplysninger mv. som jeg har bedt om, tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen som jeg ligeledes beder om en udtalelse.

Underretning

Denne rapport sendes til Statsfængslet på Kragshoved, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i fængslet.”

Ombudsmanden modtog i den anledning en udtalelse af 28. december 2007 med bilag fra Direktoratet for Kriminalforsorgen, herunder en udtalelse af 26. oktober 2007 fra fængslet. Direktoratet gengiver og kommenterer i sin udtalelse det som fængslet har anført.

I en opfølgingsrapport af 22. maj 2008 meddelte inspektionschefen herefter følgende på ombudsmandens vegne:

”Ad punkt 2.2.5 Besøgslokaler

Jeg noterede mig at døren fra den halvåbne afdeling til afdelingens besøgslokaler er låst ved besøg. Jeg bad fængslet oplyse hvorvidt yderdøren tillige er lukket (låst) ved besøg.

Fængslet har oplyst at yderdøren til den halvåbne afdeling altid er låst ved indebesøg, og at den kun er åben når der er personale til stede.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 2.3.2 Køkkener

Ved min samtale med talsmændene fra de åbne afdelinger blev det påpeget at køkkengulvene på stort set samtlige åbne afdelinger er i meget dårlig stand, især ved opvaskemaskinerne. Under min inspektion så jeg alene ét køkken (på afdeling 6 – den narkofri afdeling), og fængslets ledelse oplyste på min forespørgsel at køkkengulvet i dette køkken er et af de værre gulve, men nok ikke det værste.

Det fremgik ikke af det modtagne materiale at der var lavet en plan for udskiftning af gulvet i køkkenet på denne afdeling, men det fremgik at der var planer om udskiftning af gulvbelægningen i køkkenet på afdeling 5 i år 2008.

I brev af 12. juni 2007 kommenterede fængslet samlet punkt 1 og 2 i mit brev til talsmændene om henholdsvis køkkengulve og komfurer og anførte indledningsvis at fængslet forsøgte at fastsætte en dato hvor arbejdet forventedes at være tilendebragt. Jeg anmodede fængslet om at oplyse hvilket arbejde fængslet sigtede til. Jeg anmodede endvidere om nærmere oplysninger om standarden af køkkengulvene på de øvrige åbne afdelinger i sammenligning med gulvet i det besigtigede køkken på afdeling 6.

Fængslet har oplyst at udskiftning af gulvbelægning i afdelingskøkkenerne på de åbne afdelinger er prioriteret højt ved bygningssynet i 2008. Fængslet forsøger at finde en gulvbelægning der er mere holdbar end de nuværende vinyl- eller korkgulve. Alternativet er f.eks. klinker eller linoleumsfliser som imidlertid er mere omkostnings- og ressourcekrævende. Det er ikke på nuværende tidspunkt muligt at tage stilling til rækkefølgen i udskiftningen. Det forholder sig sådan at nogle af de nyere gulvbelægninger (der er 3-4 år gamle) er i ringere stand end visse af de gamle, og fængslet kan derfor ikke gå frem efter en plan der alene relaterer sig til hvornår gulvbelægningen sidst har været skiftet. Fængslet forventer at der kan foreligge en oversigt først i det nye år. Arbejdet vil tidligst være tilendebragt i slutningen af 2008.

Standarden af køkkengulvene er vurderet af bygningsafdelingen på en skala fra 1-10, og fængslet har vedlagt bilag herom. Af dette bilag fremgår det at køkkengulvet på afdeling 6 har fået karakteren 5 der svarer til dårlig – middel stand. Det fremgår endvidere at køkkengulvene på seks andre afdelinger er vurderet til at være i en ringere stand.

Direktoratet har henholdt sig til det som fængslet har oplyst.

Jeg har noteret mig det oplyste og beder om en kopi af den nævnte oversigt.

Jeg bad desuden om direktoratets bemærkninger til det forhold at fængslet alene udskifter komfurer (herunder meget nedslidte komfurer) hvis der er tale om defekter.

Fængslet har oplyst at fængslets økonomi forhindrer at der udskiftes andet end egentlig defekte hvidevarer, medmindre det økonomisk eller sikkerhedsmæssigt vurderes at en udskiftning er nødvendig. Vurderingen foretages af fængslets elektrikere.

Direktoratet har henholdt sig hertil. Direktoratet har samtidig bemærket at der ofte vil kunne være en økonomisk fordel ved at udskifte ældre hvidevarer med nyere modeller der ikke bruger så megen energi. Fængslet vurderer imidlertid selv hvornår fængslet mener at en udskiftning er nødvendig og hensigtsmæssig.

Jeg har noteret mig det oplyste og foretager mig ikke mere vedrørende dette forhold.

Ad punkt 2.5 Isolationsafdelingen

Så vidt jeg erindrede, havde celle 705 almindeligt inventar. Det fremgår udtrykkeligt af en af de fem rapporter om observationscelleanbringelse som jeg havde modtaget, at anbringelsen i dette tilfælde fandt sted i celle 705, og at den indsatte lå på et tidspunkt på sengen og så tv.

Jeg anmodede om oplysning om hvordan denne celle er indrettet, og om anvendelsen af den som observationscelle.

Fængslet har oplyst at celle 705 tidligere var en tom celle med en madras på gulvet, men at den nu bruges som almindelig celle med almindeligt inventar. Det er en fejl at cellen blev brugt som observationscelle den 31. oktober 2006, og fængslet har beklaget denne fejl.

Fængslet har videre oplyst at celle 704 er godkendt som midlertidig observationscelle indtil den indsatte kan overføres til nærmeste godkendte observationscelle i Arresthuset i Aalborg.

Direktoratet har tilsluttet sig fængslets beklagelse af anvendelsen af celle 705 som observationscelle i det konkrete tilfælde.

Jeg er enig i at det er beklageligt at celle 705 blev anvendt som observationscelle i det konkrete tilfælde. Idet jeg går ud fra at der er tale om et enkeltstående tilfælde, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold.

Inventaret i isolationscellerne fremstod meget slidt, og betrækket på flere madrasser havde brandmærker mv. Da isolationsafdelingen ikke var nævnt særskilt i drifts- og vedligeholdelsesplanen, men det heri under omtale af sygeafdelingen var nævnt at inventaret skulle udskiftes i år 2007, bad jeg om nærmere oplysninger om planerne med hensyn til renovering og udskiftning af inventar i isolationsafdelingen.

Fængslet har i udtalelsen af 26. oktober 2007 oplyst at inventaret i isolationsafdelingen er blevet skiftet i 2007. Den 17. december 2007 har fængslet desuden telefonisk over for direktoratet oplyst at gulvbelægningen i celle 705 efterfølgende er udskiftet.

Fængslet har videre oplyst at afdelingspersonalet skal påse at afdelingens gangmand får udskiftet madrasser der har skader, på depotet.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Jeg udtalte at radiatoren i hvert fald i observationsceller bør indkapsles og henstillede at det skete. Jeg bad om underretning om hvad der skete i anledning af min henstilling.

Jeg gik desuden ud fra at fængslet samtidig ville overveje om der var en sikkerhedsmæssig risiko forbundet med den uafskærmede udluftningskanal samme sted.

Fængslet har oplyst at radiatoren i celle 704 er blevet udskiftet til en mindre model der er indkapslet, og at udluftningskanalerne i alle celler nu er afskærmet efter gældende regler vedrørende hulstørrelse.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg tager til efterretning at radiatoren i celle 704 er udskiftet og indkapslet, og jeg har noteret mig at udluftningskanalerne nu er afskærmet som sket i alle cellerne på isolationsafdelingen.

Jeg henstillede at indkigshullerne til toiletet og til de celler der ikke benyttes som observationsceller, blev lukket eller dækket med en klap, og jeg bad om underretning om hvad der skete i den anledning.

Fængslet har oplyst at der er opsat klap på indkigshullet i toilet døren og på alle de øvrige døre i isolationsafdelingen, herunder den celle der anvendes som midlertidig observationscelle (celle 704). Klappen på døren til celle 704 kan skydes til side så det fortsat er muligt at observere gennem hullet.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg tager det oplyste til efterretning.

Ad punkt 3.1 Arbejde

Under min samtale med talsmændene for de indsatte på den lukkede afdeling udtrykte de utilfredshed med at der ikke er arbejdspladser til alle de indsatte på denne afdeling. De oplyste at der er op til tre måneders ventetid på arbejde, og at det bl.a. medfører tab af muligheden for at få tillæg.

Jeg anmodede om fængslets bemærkninger til det anførte. Jeg bad herunder om nærmere oplysninger om beskæftigelsessituationen på den lukkede afdeling og henviste i den forbindelse også til at fængslet under inspektionen havde oplyst at det er svært at opfylde målet i resultatkontrakten om 90 pct. beskæftigelse på den lukkede afdeling.

Fængslet har oplyst at mangel på personale i beskæftigelsen har medført at der i foråret 2007 har været indsatte der ikke straks kunne anvises beskæftigelse. Fængslet har forsøgt at dele beskæftigelsesmulighederne mellem de indsatte der var interesserede. Under normal personalebemanding er der følgende beskæftigelsesmuligheder:

Program/behandling: 12 indsatte

Dagskole: 8 indsatte

Montagearbejde: 15 indsatte

Udehold: 5 indsatte

Gangmænd: 4 indsatte

Hjælpegangmænd: op til 2 indsatte – efter konkret vurdering.

Modtagelse/syge/lovligt fravær: 4 indsatte.

Fængslet har videre oplyst at fængslet beklageligvis ikke kan dokumentere beskæftigelsesgraden i den lukkede afdeling, men kun for hele fængslet. Hvor stort et fremmøde der er på arbejdspladserne (eller hvor mange der arbejdsvægrer) afhænger ikke mindst af de indsattes indbyrdes forhold. Det skyldes at afdelinger og arbejdsplads ligger på et begrænset område, og at de indsatte derfor typisk er sammen både på arbejdspladsen og i afdelingen. Oplysningerne om at der har været op til tre måneders ventetid på beskæftigelse, har fængslet ikke mulighed for at efterprøve, og fængslet kan ikke give et præcist svar på hvor lang ventetiden er. Både i den lukkede og i de åbne afdelinger ønsker de indsatte nogle gange at blive knyttet til et bestemt arbejdsområde, men det betragtes ikke som ”ventetid”, at de ikke kan få deres førsteprioritet opfyldt med det samme. Der er desuden ikke kommet konkrete klager fra de indsatte over manglende beskæftigelse eller over at få udbetalt dusør uden beskæftigelse.

Direktoratet har henholdt sig hertil. Direktoratet har desuden tilføjet at direktoratet har anmodet fængslet om at tilpasse kapacitetsopsætningen i KØLS (klientøkonomi og lønstyringssystem) så det fremover bliver muligt at dokumentere beskæftigelsesgraden afdelingsvis.

Jeg har noteret mig det oplyste. Da jeg i øvrigt forstår det oplyste sådan at beskæftigelsessituationen på den lukkede afdeling nu er blevet bedre, foretager jeg mig ikke mere vedrørende beskæftigelsessituationen på denne afdeling.

Jeg anmodede om oplysning om hvor mange indsatte der kan være beskæftiget på den halvåbne afdelings eget værksted, og om de indsatte på denne afdeling generelt foretrækker at arbejde på dette værksted eller på fængslets øvrige arbejdspladser.

Fængslet har oplyst at der på værkstedet på den halvåbne afdeling kan være beskæftiget 4 – 6 indsatte alt efter hvilken type arbejde der udføres. Fritidsrummet er i perioder hvor der har været mange sædelighedsdømte, desuden blevet benyttet i arbejdstiden til montagearbejde med yderligere 4 – 6 indsatte. Indsatte der ikke er sædelighedsdømte, foretrækker generelt at arbejde på et af fængslets øvrige arbejdspladser.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Under mit møde med samarbejdsudvalget blev det nævnt at en arbejdsgruppe for nogle år siden havde beskæftiget sig med spørgsmålet om aktivering af de indsatte. Et af de tiltag der var blevet overvejet, var at slukke centralt for adgangen til tv i arbejdstiden, men direktoratet havde dog ikke kunnet imødekomme fængslets ønske herom. Fængslet havde modtaget et brev fra direktoratet herom, og jeg anmodede om en kopi af dette brev.

Fængslet har vedlagt direktoratets brev af 11. februar 2003 som er et svar på fængslets indstilling (af 2. november 2002) om aktivering af indsatte, og har oplyst at der bl.a. forud for direktoratets svar havde været møde i direktoratet om indstillingen. Fængslet har navnlig henvist til punktet ”Indskrænkede rettigheder”. Under dette punkt har direktoratet tilkendegivet at der kun må ske indskrænkninger der er begrundet i konkrete ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn. For at direktoratets bemærkninger skal give mening, har fængslet endvidere vedlagt indstillingen og har specifikt om at slukke for antennesignal i arbejdstiden henvist til side 11, pkt. 13.

Fængslet har tilføjet at fængslet overvejer om det samme mon gør sig gældende for de playstations som de indsatte i den lukkede afdeling kan leje. Fængslet har nemlig for tiden meget vanskeligt ved at motivere de indsatte til at påtage sig beskæftigelse. Da en del af de indsatte i den lukkede afdeling får tilført penge udefra, har disciplinærstraf (bøde) ingen betydning for dem. I stedet for at reagere disciplinært med bøder udover løntræk, overvejes det derfor kun at tillade playstations uden for normal arbejdstid.

Direktoratet har udtalt at direktoratet mener at de samme forhold gør sig gældende for fængslets forslag om kun at tillade playstations uden for normal arbejdstid som for forslaget om at slukke for tv i arbejdstiden. Direktoratet har henvist til det der er anført om indskrænkede rettigheder i direktoratets brev til fængslet af 11. februar 2003. Direktoratet har i øvrigt henholdt sig til fængslets udtalelse.

Jeg har noteret mig det oplyste. Da direktoratets svar ikke kan give mig anledning til bemærkninger, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold.

Ad punkt 3.2 Undervisning

I udtalelsen af 12. juni 2007 til mig oplyste fængslet at uddannelsen på højere niveau end 8.-9. klasse bør tages under frigang. Jeg anmodede på denne baggrund ledelsen om en skriftlig uddybning af baggrunden for at der ikke (kan) undervises i fængslet på højere niveau end 9. klasse.

Fængslet har oplyst at der er tale om en misforståelse. Der undervises således på 8. 10. klasses niveau i fængslet, men i det omfang de indsatte går til prøve efter 9. og/eller 10. klasse, sker det på Voksenuddannelsescentret (VUC) i Frederikshavn.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Jeg anmodede om oplysning om hvorvidt det havde været overvejet at få etableret korte AMU-kurser i fængslet til f.eks. indsatte der ikke har mulighed for frigang fordi deres ophold er kortvarigt.

Fængslet har oplyst at f.eks. truckcertifikat-kurser på fængslets grund har været overvejet, men at alle indsatte hidtil har kunnet erhverve truckcertifikat ved frigang. Hvis en indsat har en dom på mindre end 5 måneder, og derfor som udgangspunkt ikke er frigangsberettiget, kan direktoratet dispensere. Fængslet har tilføjet at det er meget dyrt at etablere faciliteter til eksempelvis svejse- eller bygge- og anlægskurser i fængslet.

Direktoratet har henholdt sig til fængslets oplysninger.

Jeg har noteret mig det oplyste, herunder om muligheden for dispensation, og jeg foretager mig ikke mere vedrørende dette forhold.

Jeg anmodede desuden om oplysning om hvorvidt der siden sidste inspektion var sket væsentlige ændringer i undervisningstilbuddene for de indsatte på de åbne afdelinger og den måde som undervisningen foregår på i fængslet.

Fængslet har oplyst at det ikke er tilfældet, bortset fra at der nu anvendes betydeligt mere it i undervisningen og foregår decideret it-undervisning.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Jeg bad om ledelsens bemærkninger til det som talsmændene for de indsatte på den lukkede afdeling havde anført om at der ikke er det tilstrækkelige antal pladser til indsatte der ønsker undervisning på denne afdeling, og at der (derfor) er op til tre måneders ventetid på undervisning.

Fængslet har oplyst at der i den lukkede afdelings første to år har været venteliste til dagskolen. Det hænger sammen med at der kun er en stor arbejdsplads – montageværkstedet – i denne afdeling. Skolen har med de ressourcer der er tildelt den lukkede afdeling (et lærerårsværk), etableret undervisningstilbud til 8-10 indsatte i form af dels en dagskole (8.-10. classes niveau) og dels forberedende voksenundervisning (FVU).

Fængslet har videre oplyst at ventetiden for at komme til undervisning er reduceret væsentligt siden 1. juli 2007 hvor den lukkede afdelings belægning blev halveret, og at ventetiden nu er omkring en måned. Fængslet har desuden oplyst at ventetiden næppe hensigtsmæssigt kan nedbringes yderligere idet indsattes undervisningsbehov også skal afdækkes, hvilket sker både ved indsættelsessamtalen og i handleplansarbejdet. Afdeling 9 skulle åbne igen medio december 2007, og halvdelen af de indsatte fra denne afdeling skulle deltage i et alkoholprogram. Fængslet forventer derfor ikke at vende tilbage til tidligere tiders lange venteliste til undervisning.

Direktoratet har oplyst at direktoratet ikke har været bekendt med at der har været tre måneders ventetid til undervisning, og at en sådan ventetid ikke er acceptabel.

Direktoratet har videre oplyst at udviklingen vedrørende beskæftigelsen på afdelingen vil blive fulgt nøje efter åbningen af afdeling 9 igen medio december 2007. Direktoratet har i øvrigt i et brev af 19. december 2007 meddelt samtlige fængsler at direktoratet skal underrettes hvis ventetiden til skolegang er længere end tre uger. Direktoratet har vedlagt kopi af dette brev.

Jeg er enig med direktoratet i at en ventetid på tre måneder til undervisning ikke er acceptabel. Jeg har noteret mig det oplyste, herunder at ventetiden for de indsatte på fængslets lukkede afdeling nu er nedbragt til ca. en måned, og indholdet af direktoratets brev af 19. december 2007 til alle fængslerne. På denne baggrund foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold.

Ad punkt 3.3 Særlige behandlingsprogrammer

Jeg anmodede om underretning om hvorvidt "Nye veje" blev indført i fængslet.

Fængslet har oplyst at fængslet over for Kriminalforsorgens Uddannelsescenter har fremsat ønske om at få to af sine instruktører uddannet som instruktører i det svenske program ”Nye Veje”.

Direktoratet har oplyst at direktoratet endnu ikke har taget endelig stilling til i hvilket omfang og i givet fald i hvilke fængsler programmet skal implementeres.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 3.4 Fritid

Det blev under inspektionen oplyst at fængslet udarbejder oversigter over afviklingen af fritidsaktiviteter i fængslet. Jeg anmodede om en kopi af den seneste oversigt.

Fængslet har oplyst at der foreligger en statistik fra 2006 og har vedlagt kopi heraf. Statistikken er udarbejdet af ”fritidsgruppen” og indregner ikke fritidsudgange der har været iværksat af de enkelte åbne afdelinger, og hvortil der er afsat penge svarende til et årsværk per år. Der er ikke i 2006 lavet særskilt opgørelse over de sidstnævnte aktiviteter.

Det fremgår af statistikken at der i den lukkede afdeling over 354 dage har deltaget i alt 4120 indsatte med et gennemsnit på 11,63 per gang.

I åbent regi har fritidsgruppen stået for 206 arrangementer med i alt 965 indsatte svarende til et gennemsnit på 4,68 per gang. Tallet er inklusiv den halvåbne afdeling der dog også er opgjort særskilt.

Direktoratet har henholdt sig til fængslets oplysninger.

Jeg har noteret mig det oplyste.

For så vidt angår den lukkede afdeling udtalte jeg at det – netop fordi de indsatte ikke må benytte fængslets sportshal og ikke selv har en sportshal – er vigtigt at sikre de indsattes muligheder for at udøve fysisk aktivitet på anden vis, dels i kondirummet og dels udenfor. Idet jeg henviste til beskrivelsen under pkt. 2.1.4 af gårdtursarealet til denne afdeling, anmodede jeg i den forbindelse fængslet om at oplyse nærmere om mulighederne for boldspil mv. på gårdtursarealet.

Fængslet har oplyst at de indsatte i de lukkede afsnit hver dag har mulighed for mindst en times gårdtur og mindst en times træning i kondirummet. Der er to gårdtursarealer – det primære gårdtursareal hvor der er mulighed for at spille badminton, volleyball, fodbold og jogging, og det sekundære gårdtursareal der er lidt mindre, og hvor der er mulighed for at spille hockey og basketball.

Fængslet har endvidere oplyst at der i weekender og på helligdage som hovedregel er mulighed for en times ekstra gårdtur. De indsatte har dog kun i begrænset omfang ønsket at benytte sig af denne mulighed. Faktisk er interessen så lille at fængslet har opgivet at foretage en særskilt registrering af de indsatte der ønsker ekstra gårdture. Fængslet har i den forbindelse nævnt at der i august måned 2007 blev arrangeret tre turneringer i henholdsvis fodbold, volleyball og basketball, men at de blev aflyst på selve dagen da ingen indsatte ønskede at deltage. Samme medarbejder arrangerede en fodboldturnering for de indsatte i de åbne afdelinger med meget stor tilslutning fra alle afdelinger. Denne turnering sluttede med en fodboldkamp mellem de indsatte og personalet.

Direktoratet har henholdt sig til fængslets oplysninger.

Jeg har noteret mig det oplyste og foretager mig ikke mere vedrørende dette forhold.

For så vidt angår den halvåbne afdeling bad jeg ledelsen om at overveje om det ville være muligt og hensigtsmæssigt at opdele de indsattes tid i skolen således at de får adgang til skolens aktiviteter i kortere tid to gange om ugen. Hvis det var tilfældet, bad jeg ledelsen om at overveje en sådan opdeling som de indsatte foretrak. Jeg bad om underretning om resultatet af overvejelserne.

Fængslet har oplyst at fængslet har overvejet en sådan opdeling, men har ment at måtte udskyde overvejelserne indtil personalesituationen er mere normaliseret. Fængslet har videre oplyst at afdelingslederen jævnligt holder møde med de indsatte og afdelingens talsmand, og at afdelingslederen efter behov vil iværksætte en anden ordning hvis der er interesse herfor.

Endelig har fængslet oplyst at fængslets øverste ledelse ikke er bekendt med klager fra de indsatte over fritidsmulighederne hverken i art, omfang eller tilrettelæggelse.

Direktoratet har henholdt sig til fængslets oplysninger.

Jeg har noteret mig det oplyste.

...

Ad punkt 4.1.3 Psykologbistand

Jeg noterede mig at fængslet overvejede at få tilknyttet en psykolog som supplement til fængslets psykiater idet der er for lang ventetid til psykiateren. Da fængslet havde oplyst at punktet skulle drøftes med fængslets sundhedspersonale, bad jeg om underretning om resultatet af fængslets overvejelser efter drøftelserne med sundhedspersonalet.

Fængslet har telefonisk den 17. december 2007 over for direktoratet oplyst at det nu er besluttet at iværksætte en forsøgsordning hvorefter der tilknyttes en psykolog til fængslet i 10-15 timer ugentligt. I fængslets udtalelse af 26. oktober 2007 har fængslet anført at fængslet har en forventning om at anvendelse af psykolog vil kunne nedbringe de indsattes medicinforbrug i et ikke uvæsentligt omfang og understøtte effekten af behandlingen mod misbrug af narkotika og alkohol. Fængslets psykiater vil desuden kunne koncentrere sine ressourcer til de indsatte der har en egentlig psykiatrisk diagnose.

Det fremgår tillige af direktoratets udtalelse at ordningen vil blive evalueret når den har været i gang i tre måneder.

Direktoratet har henholdt sig til fængslets oplysninger.

Jeg har noteret mig det oplyste og beder om underretning om resultatet af evalueringen.

Ad punkt 4.1.4 Tv-forhold

Jeg anmodede om underretning om resultatet af fængslets undersøgelse om etablering af kabel-tv.

Fængslet har oplyst at det ikke er muligt at blive tilsluttet bredbånds-tv gennem TDC. Med hensyn til tilslutning til kabel-tv via en antenneforening har fængslet henvist til pkt. 4.3.2.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Idet jeg også henviser til pkt. 4.3.2, har jeg noteret mig det oplyste.

Da fængslet havde oplyst at fængslet havde overvejet spørgsmålet om at hæve de indsattes betaling for signal, anmodede jeg om nærmere oplysninger om disse overvejelser.

Fængslet har oplyst at fængslet har stillet en eventuel højere brugerbetaling i bero, indtil der er en endelig afklaring på eventuel tilslutning til Ålbæk Antenneforening, jf. pkt. 4.3.2.

Jeg har noteret mig det oplyste.

Ad punkt 4.2.1 Købmand

Jeg gik ud fra at fængslet ville forelægge ønsker fra talsmændene på den lukkede afdeling om udvalgte tilbud, om en liste over sortimentet og om muligheden for at kunne bestille kødvarer for den nye købmand. Jeg anmodede om underretning om hvad der videre skete i den anledning.

Fængslet har oplyst at der ved et møde i butiksudvalget den 7. juni 2007 ikke var repræsentanter fra den lukkede afdeling til stede. Grunden hertil var at der på daværende tidspunkt ikke var valgt nogen talsmand for afdelingen. På et efterfølgende talsmandsmøde i den lukkede afdeling (den 10. september 2007) var der ingen bemærkninger til købmandsbutikken, varesortiment mv.

Fængslet har videre oplyst at fængslet er/var i gang med at få tilrettet købmandskontrakten så den er i overensstemmelse med notatet fra butiksudvalgmødet den 7. juni 2007. Fængslet har vedlagt referat af dette møde.

Af dette referat fremgår det bl.a. at de indsatte havde klaget over at priserne var steget enormt siden den nye købmand – også en Merko-købmand – havde overtaget butikken. Fængslet meddelte på mødet at

fængslet ikke havde mulighed for at foretage en sammenligning mellem priserne i den gamle og den nye butik da fængslet ”ikke er bekendt” med den tidligere købmands priser. Ved en sammenligning af priserne på de varer som de indsatte havde nævnt i klagen, i den nye købmands butik henholdsvis i og uden for fængslet, havde fængslet dog ikke fundet forskelle. Efter oplysning om at butikken i fængslet ikke drives som en Merko-butik, men som en Merko-Neutral, og at det bl.a. betyder at butikken ikke har de tilbud der er nævnt i Merko-avisen, men i stedet tilbud der er lavet specielt efter de indsattes ønsker, blev det aftalt mellem talsmændene og købmændene at alle reklamer for Merko skulle fjernes fra fængslets butik så den fremstår neutral.

Jeg har noteret mig det oplyste og beder om en kopi af den tilrettede kontrakt med købmanden.

Jeg beder tillige fængslet om at oplyse om det har været overvejet at undersøge om der, som anført af talsmændene, er tale om at prisniveauet hos den nye købmand er (væsentligt) højere end hos den tidligere købmand.

Jeg beder videre fængslet om at underrette mig om resultatet af en undersøgelse som købmanden ifølge referatet skulle foretage af muligheden for at sælge kød i større mængder til de indsatte

Da det er oplyst at der på talsmandsmødet i den lukkede afdeling den 10. september 2007 ingen bemærkninger var til købmandsbutikken, herunder varesortimentet, foretager jeg mig ikke mere vedrørende det forhold at fængslet ikke ses at have forelagt de tidligere talsmænds ønske om en liste over sortimentet for købmanden.

Endelig har jeg noteret mig at talsmændene (for de åbne afdelinger) under mødet den 7. juni 2007 udtrykte stor tilfredshed med butikkens udvalg af varer, at varerne er friske, at der fremskaffes specielle varer og ekspedienternes behandling af de indsatte i butikken.

På forsøgsbasis var der den 19. februar 2007 indgået en aftale hvorefter de indsatte på den lukkede afdeling kan købe grillmad to dage om ugen. Jeg anmodede om oplysning om hvorfor der ikke var samme mulighed for de øvrige indsatte i fængslet og om erfaringerne (til sin tid) med ordningen.

Fængslet har oplyst at der findes samme ordning for de indsatte på de åbne afdelinger, og at det nu er medtaget i fængslets regelsamling. Fængslet har vedlagt kopi heraf.

Jeg har noteret mig det oplyste.

...

Ad punkt 4.3.5 Udlevering af tøj

Jeg anmodede om direktoratets bemærkninger til fængslets forbud mod at udlevere tøj af mærkerne ”Enemy of the State” og ”Organized Crime”, eventuelt i form af en kopi af direktoratets afgørelse såfremt direktoratet traf afgørelse herom på baggrund af fængslets (udaterede) udtalelse.

Direktoratet har i den anledning anført følgende:

”Indledningsvis kan det oplyses, at der ikke er truffet afgørelse i den konkrete sag. Direktoratet skal derfor oplyse følgende:

Statsfængslet har i sin udtalelse af 26. oktober 2007 oplyst, at statsfængslet ikke kan dokumentere, at det omhandlende tøj direkte kan virke som en magtdemonstration eller at indsatte bliver påtvunget enten at sælge tøjet for andre eller godtgøre, hvem der må, henholdsvis ikke må bære det i fængslet.

Statsfængslet har i øvrigt henvist til en udtalelse af 5. februar 2007 fra fængslets personale-og sikkerhedskonsulent og anført, at ’fængslets tidlige markering [har] medført, at der ikke har kunnet påvises nogen egentlige magtdemonstrationer’ ved de indsattes anvendelse af det pågældende tøjmærke, men at der i det daglige dog er stærke indikationer, der peger i retning af, at det kun er særlige typer og deres proselytter, der går med tøjet. Derudover har statsfængslet blandt andet oplyst, at tøjet ’tilsigter en utilstedelig forherligelse af kriminalitet og den livsstil som fører til kriminalitet’, og at statsfængslet

ønsker mulighed for at opretholde en vis standard med hensyn til, hvilke synspunkter de indsatte må give udtryk for under ophold i fængslet.

Fængslet har i øvrigt bemærket, at tøj med smuglerlommer vil være forbudt at bære af ordens- og sikkerhedsmæssige grunde – uanset mærke.

Det fremgår af bekendtgørelse om indsattes adgang til at medtage, besidde og råde over egne genstande m.v. og penge i kriminalforsorgens institutioner (genstandsbekendtgørelsen), § 2, stk. 1, nr. 12, at indsatte ikke må medtage, besidde eller råde over tøj og andre genstande, der kan virke som en magtdemonstration over for andre.

Det fremgår af vejledning om indsattes adgang til at medtage, besidde og råde over egne genstande m.v. og penge i kriminalforsorgens institutioner (genstandsvejledningen), pkt. 8 at der ikke kan udleveres tøj og andre genstande, der kan virke som en magtdemonstration over for andre. Som baggrund for forbuddet er anført problemerne med negativt stærke indsatte i visse magtgrupper. Forbuddet omfatter ikke alene veste, pandebånd, håndledsremme, T-shirts og lignende, som er forbeholdt medlemmer og støttepersoner til sådanne magtgrupper, men også andre genstande, herunder udsmykningsgenstande, med slogans og/eller symboler for sådanne magtgrupper, som kan erhverves af alle. Forbuddet omfatter også genstande, som indsatte tilvirker i institutionen, eksempelvis tøj og udsmykningsgenstande.

Det fremgår af genstandsbekendtgørelsens § 11, at institutionens leder eller den, der bemyndiges dertil, kan bestemme, at bestemte genstande ikke kan udleveres til en indsat, hvis udlevering konkret er uforenelig med ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn.

På det foreliggende grundlag og på baggrund af de oplysninger, som fængslet har anført, er det direktoratets opfattelse, at det ikke på tilstrækkelig vis er godtgjort, at tøj af mærket 'Enemy of the State' eller 'Organized Crime' kan anses for at udgøre en genstand, der kan virke som en magtdemonstration på en sådan vis, at den er omfattet af genstandsbekendtgørelsens § 2, stk. 1, nr. 12. Direktoratet har udover statsfængslets generelle oplysninger blandt andet lagt vægt på, at der (ud fra oplysninger fra net-butikker) er tale om tøj, som kan købes af alle, og at mærkerne ikke generelt kan henføres til en bestemt negativ stærkt styrende gruppe. Ligeledes er det tillagt vægt, at genstanden af fængslet ikke er anset for at være af en sådan karakter, at der er tilstrækkeligt grundlag for at lade den være omfattet af hensynet bag genstandsbekendtgørelsens § 2, stk. 2, nr. 1, som beskytter personalet mod at håndtere genstande, som kan virke som en magtdemonstration over for personalet jf. personale- og sikkerhedskonsulentens udtalelse af 5. februar 2007, 2. afsnit.

Det er dog samtidig direktoratets opfattelse, at såfremt fængslet på tilstrækkelig vis havde kunnet sandsynliggøre, at de nævnte tøjmærker af enkelte indsatte eller grupperinger af indsatte anvendes til at udvise magt i fængslet, vil tøjmærket kunne forbydes, selvom tøjet i det omgivne samfund ikke opfattes som en genstand, der kan virke som en magtdemonstration.

Direktoratet har telefonisk meddelt statsfængslet dette. Direktoratet har ligeledes meddelt statsfængslet, at man er enig med fængslet i, at fængslet i medfør af genstandsbekendtgørelsens § 11 vil kunne forbyde udlevering af bestemte genstande, hvis udlevering konkret er uforenelig med ordens- og sikkerhedsmæssige grunde, f.eks. fordi tøjet ikke kan undersøges på sikker vis, fordi det er forsynet med såkaldte 'smuglerlommer'. Ligeledes vil udlevering efter en konkret vurdering kunne forbydes, såfremt det sandsynliggøres, at en gruppe indsatte presser medindsatte til at købe de nævnte tøjmærker, jf. oplysningerne i ovennævnte udtalelse af 5. februar 2007."

Jeg har noteret mig det oplyste og foretager mig ikke mere vedrørende dette forhold.

Ad punkt 5.2 Talsmandsordning

Jeg anmodede om direktoratets bemærkninger til fængslets interne regel om at maksimalt fem af de valgte talsmænd (for de åbne afdelinger) kan deltage i møder med ledelsen.

Direktoratet har i den anledning udtalt følgende:

”...

Fængslet har (...) over for direktoratet oplyst telefonisk, at fængslet har tre åbne afdelinger, der hver består af to underafdelinger, en halvåben afdeling samt en lukket afdeling. (...)

Fængslet har endvidere oplyst, at de indsatte på de åbne afdelinger kan vælge en talsmand for hver underafdeling, dvs. seks talsmænd i alt. Fængslet har derfor over for direktoratet tilkendegivet, at man vil ændre talsmandsreglerne, således at maksimalt seks talsmænd kan deltage i møder med ledelsen.

Da fængslet vil ændre reglerne, således at alle seks valgte talsmænd kan deltage i møder med ledelsen, har direktoratet ikke bemærkninger hertil.”

Jeg har noteret mig det oplyste og foretager mig af samme grund heller ikke mere vedrørende dette forhold.

Jeg anmodede i rapporten om underretning om hvad der videre var sket i anledning af min opfordring til ledelsen om at formalisere talsmandsarbejdet.

Da de lokale regler ikke indeholdt en regel om hvor ofte der normalt skal ske drøftelser med ledelsen, jf. kravet herom i talsmandsbekendtgørelsens § 8, stk. 1, nr. 5, henstillede jeg desuden at der blev indføjet oplysning herom i reglerne. Jeg anmodede om underretning om hvad der skete i anledning af min henstilling.

Jeg har efterfølgende modtaget et brev af 1. april 2008 fra fængslets fællestalsmand der gjorde opmærksom på at talsmandsordningen ikke fungerer. Han skrev at der ikke havde været møde med ledelsen i fængslet i flere måneder. I et svar af 7. april 2008 meddelte jeg at jeg var opmærksom på spørgsmålet om hvor tit der holdes møder med fængslets ledelse, og jeg henviste til inspektionsrapporten. Jeg orienterede talsmanden om ovennævnte henstilling og at fængslets svar ville indgå i min opfølgingsrapport.

Fængslet har oplyst at det er besluttet at udbygge fængslets ”Retningslinjer for talsmandskollegiet” med en bestemmelse om at der normalt skal ske formaliserede drøftelser med ledelsen mindst to gange om året.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg tager til efterretning at der nu i fængslets interne regler om talsmandsvirksomheden er oplysning om hvor ofte der (normalt) skal ske drøftelser med ledelsen.

Det er efter min opfattelse vigtigt at ledelsen følger systematisk op på de spørgsmål der rejses på møderne mellem talsmændene og ledelsen, og som ikke umiddelbart kan besvares eller afklares. Idet jeg går ud fra at der sker en sådan systematisk opfølgning, foretager jeg mig ikke mere med hensyn til formalisering af talsmandsarbejdet.

For så vidt angår hyppigheden af møder med talsmændene har jeg tidligere under en inspektion af et arresthus (Arresthuset i Kolding) modtaget en klage over at der kun blev afholdt møder hver tredje måned. Under henvisning til at ledelsen af arresthuset havde givet udtryk for at det altid ville være muligt for de indsatte at aftale et møde med arresthusets ledelse, og at det af talsmandsbekendtgørelsens § 3 fremgår at drøftelser med institutionen skal kunne komme i stand på talsmændenes initiativ, havde direktoratet ingen bemærkninger til at arresthuset havde fastsat at der afholdes møde mellem arresthusets ledelse og talsmændene en gang i kvartalet. Dette noterede jeg mig.

Også fordi det af fængslets regler fremgår at der holdes møde med talsmændene ”mindst” to gange om året, går jeg ud fra at det også i Statsfængslet på Kragshoved vil være muligt for talsmændene at få egentlige talsmandsmøder ud over de to møder om året hvis de ønsker det. Jeg beder dog direktoratet om at oplyse om fængslets regel om at der som udgangspunkt alene holdes formaliserede møder med talsmændene to gange om året, opfylder intentionerne i talsmandsbekendtgørelsens § 1, stk. 2, hvorefter institutionen skal tage initiativ til ”jævnlig” drøftelser med de valgte talsmænd. Som jeg også tilkendegav i sagen vedrørende Arresthuset i Kolding, er jeg opmærksom på at det efter talsmandsbekendtgørelsens §

8, stk. 1, er overladt til de enkelte institutioner at fastsætte nærmere regler om bl.a. mødehyppigheden, og at det er begrundet i store forskelle institutionerne imellem, jf. direktoratets skrivelse nr. 74 af 16. maj 2001 om bekendtgørelsen hvori der er henvist til forskelle med hensyn til hvor hyppigt klientellet udskiftes.

Idet de lokale regler heller ikke indeholdt regler om kontrol med valget, jf. kravet herom i talsmandsbekendtgørelsens § 8, stk. 1, nr. 2 og nr. 4, henstillede jeg til at der blev indføjet oplysning herom i reglerne. Jeg anmodede om underretning om hvad der skete i anledning af min henstilling.

Fængslet har oplyst at fængslet bevidst har undladt at indføre regler om kontrol med valg af talsmænd, og at årsagen hertil er at personalekontrol med et sådant valg af de indsatte vil kunne blive opfattet som en indskrænkning af deres ret til helt frit at vælge talsmænd af deres midte. Fængslet har derfor foreslået at direktoratet overvejer at ændre talsmandsbekendtgørelsen for så vidt angår dette spørgsmål, subsidiært giver Statsfængslet på Kragshovede tilladelse til at undlade indførelsen af en sådan kontrolregel som man fra fængslets side anser for såvel overflødig som betænkelig.

Direktoratet har anført følgende:

”Det fremgår af straffuldbyrdslovens § 34, stk. 2, 4. pkt., at valg af talsmænd og fælles talsmand foregår ved skriftlig, hemmelig afstemning, der kontrolleres af institutionen og repræsentanter for de indsatte i fællesskab. Det fremgår af talsmandsbekendtgørelsens § 8, stk. 1, nr. 4, at institutionens leder fastsætter nærmere regler om proceduren for valg af talsmænd og eventuelt fælles talsmand samt om kontrollen med disse valg.

Det påhviler således institutionen efter straffuldbyrdsloven at kontrollere valget i fællesskab med repræsentanter for de indsatte. Der er tale om en kontrol med, at valget foregår efter de fastsatte procedurer, herunder at der ikke forekommer uregelmæssigheder m.v. i forbindelse med den skriftlige, hemmelige afstemning.

Direktoratet har derfor over for fængslet tilkendegivet, at der i overensstemmelse med ombudsmandens henstilling i fængslets lokale regler fastsættes nærmere regler om kontrollen med valg af talsmænd, jf. bekendtgørelsens § 8, stk. 1, nr. 4.”

Jeg har noteret mig det oplyste om direktoratets tilkendegivelse over for fængslet og anmoder fængslet om at underrette mig om de regler om kontrol med valget som jeg herefter går ud fra at fængslet har fastsat (eller vil fastsætte).

Ad punkt 5.4 Euforiserende stoffer mv.

Jeg anmodede fængslet om at oplyse nærmere om samarbejdet med Region Nordjyllands Misbrugscenter (tidligere Foldbjergcentret) og om erfaringerne med ordningen når det var muligt at oplyse herom.

Fængslet har oplyst at der siden behandlingsprojektet startede den 1. februar 2007, har været en konstant tilgang af nye henvendelser fra indsatte der ønsker behandlingstilbud. I gennemsnit er der tale om en ny henvendelse om ugen. Projektet er blevet positivt modtaget af såvel indsatte som ansatte. Det er fængslets (foreløbige) vurdering at samarbejdet med misbrugscenteret forløber meget tilfredsstillende.

Fængslet har videre oplyst at behandlingen er opdelt i en motivationsfase (1) og en tilbagefaldsforebyggende fase (2). I åbent regi tilbydes behandlingen i både fase 1 og 2 som gruppebehandling. I lukket regi tilbydes behandlingen i fase 1 som gruppebehandling og i fase 2 som individuel behandling. De indsatte i denne afdeling er blevet tilbudt at blive overflyttet til andet fængsel hvis de ønsker gruppebehandling i fase 2, men hidtil har ingen gjort brug af dette tilbud. Endvidere er enkelte indsatte fortsat i fase 1 som stoffri efter eget ønske.

Endelig har fængslet oplyst at der den 26. oktober 2007 var gennemført i alt 43 afsluttede behandlingsforløb, og at der til projektet er nedsat en styregruppe med repræsentanter fra henholdsvis misbrugscenteret og fængslet som holder møde to gange om året. Fængslet har desuden vedlagt skriftligt materiale om projektet.

Direktoratet har udtalt at det er direktoratets vurdering at samarbejdet og de hidtidige resultater er meget tilfredsstillende.

Jeg har noteret mig det oplyste og har læst det vedlagte materiale om projektet med interesse.

...

Opfølgning

Jeg beder om at fængslet sender de oplysninger mv. som jeg har bedt fængslet om, tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Underretning

Denne rapport sendes til Statsfængslet på Kragsskovhede, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i fængslet.”

Ombudsmanden modtog herefter en udtalelse af 16. juli 2008 med bilag fra Direktoratet for Kriminalforsorgen, herunder en udtalelse af 20. juni 2008 fra fængslet. I en opfølgingsrapport nr. 2 af 15. august 2008 meddelte inspektionschefen herefter følgende på ombudsmandens vegne:

”Ad punkt 2.3.2 Køkkener

Jeg bad om en kopi af den oversigt over udskiftning af gulvbelægningen i afdelingskøkkenerne på de åbne afdelinger som fængslet forventede ville foreligge i begyndelsen af 2008.

Fængslet har oplyst at fængslet for tiden er i gang med at renovere de indsatte køkkener, herunder gulvet på afdeling 3. Alt afhængig af den kommende belægningssituation regner fængslet med at fængslet i indeværende finansår – udover afdeling 3 – tillige vil renovere køkkener på afdeling 2. Kommende køkkenrenoveringer vil følge den inventarudskiftningsplan som jeg tidligere har modtaget en kopi af.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

...

Ad punkt 4.1.3 Psykologbistand

Jeg bad om at blive underrettet om resultatet af evalueringen af forsøgsordningen med tilknytning af en psykolog til fængslet.

Fængslet har oplyst at fængslet har indgået en aftale med en lokal psykolog. Ordningen havde på tidspunktet for fængslets udtalelse fungeret i ca. tre måneder, og der var indtil da afviklet ca. 50 konsultationer. Tilbagemeldingerne fra de indsatte og sundhedspersonalet er meget positive, og fængslet vil evaluere ordningen igen i slutningen af 2008.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste og beder om underretning om resultatet af evalueringen.

Ad punkt 4.2.1 Købmand

Fængslet havde oplyst at fængslet var i gang med at få tilrettet købmandskontrakten i overensstemmelse med et notat fra et butiksudvalgsmøde den 7. juni 2007. Af referat 3/7 af dette møde fremgik det bl.a. at butikken i fængslet ikke drives som en Merko-butik, men som en Merko-Neutral, og at det bl.a. betyder at butikken ikke har de tilbud der er nævnt i Merko-avisen, men i stedet tilbud der er lavet specielt efter de indsatte ønsker. Jeg bad om en kopi af den tilrettede kontrakt med købmanden.

Af denne kontrakt fremgår det nu udtrykkeligt af pkt. 4 at butikken i fængslet drives som en neutral købmandsbutik (nu) i tilknytning til Edeka og uden markedsføring. Oplysningen i pkt. 4 i den oprindelige kontrakt om at købmanden skal sælge sine varer i butikken i fængslet til samme pris som i købmandens butik uden for fængslet er samtidig slettet.

Jeg har – som det også fremgår af den endelige rapport – ingen bemærkninger til at der i købmandsbutikken i Statsfængslet på Kragsskovhede ikke er de samme tilbudsvareer som i købmandens butik uden for

fængslet, men at der i stedet er udvalgte tilbudsvare. Jeg henviser i den forbindelse også til Folketingets Ombudsmands beretning for 1993, s. 136 hvoraf det fremgår at ombudsmanden tidligere har udtrykt forståelse for at det kan være vanskeligt at drive købmandsbutikkerne i fængslerne på helt samme vilkår som tilsvarende købmandsbutikker/kæder uden for fængslet.

Jeg beder fængslet om at oplyse om sletningen i den tilrettede kontrakt af det anførte i den oprindelige kontrakt om at købmanden skal sælge sine varer i butikken i fængslet til samme pris som i købmandens butik uden for fængslet, skyldes at varer der ikke er på tilbud i købmandens butik uden for fængslet, ikke længere sælges til samme pris i butikken i fængslet. I bekræftende fald beder jeg fængslet om at oplyse hvordan købmandens prisfastsættelse sker, og hvor meget priserne afviger fra priserne i købmandens butik uden for fængslet. Jeg henviser i den forbindelse igen til ovennævnte beretning (s. 133) hvoraf det fremgår at direktoratet tidligere har udtalt at købmandsbutikkerne i fængslerne forudsættes at sælge varerne til priser som svarer til priserne i det øvrige samfund.

Jeg bad tillige fængslet om at oplyse om det havde været overvejet at undersøge om der, som anført af talsmændene, var tale om at prisniveauet hos den nye købmand er (væsentligt) højere end hos den tidligere købmand.

Fængslet har oplyst at fængslet ikke har planer om at iværksætte en undersøgelse af prisniveauet hos den nye købmand. Fængslet har henvist til at den tidligere købmand blev erklæret konkurs bl.a. på grund af for lave priser og tilbud.

Direktoratet har udtalt at direktoratet ingen bemærkninger har hertil.

Jeg har heller ingen bemærkninger til at fængslet af den nævnte grund ikke ønsker at foretage en sammenligning mellem priserne hos den tidligere og den nuværende købmand. Med hensyn til prisniveauet hos den nye købmand henviser jeg til min anmodning ovenfor om oplysninger fra fængslet herom. Jeg går i øvrigt ud fra at fængslet fører kontrol med at priserne i købmandens butik i fængslet er rimelige, og at der er varer på tilbud.

Jeg bad videre fængslet om at underrette mig om resultatet af en undersøgelse som købmanden ifølge referatet skulle foretage af muligheden for at sælge kød i større mængder til de indsatte.

Fængslet har oplyst at de indsatte har mulighed for at forudbestille større mængder kød, men at talsmændene i øvrigt ikke har fremført dette spørgsmål på de seneste talsmandsmøder.

Direktoratet har henholdt sig hertil.

Jeg har noteret mig det oplyste.

...

Ad punkt 5.2 Talsmandsordning

Jeg bad direktoratet om at oplyse om fængslets regel om at der som udgangspunkt alene holdes formaliserede møder med talsmændene to gange om året, opfylder intentionerne i talsmandsbekendtgørelsens § 1, stk. 2, hvorefter institutionen skal tage initiativ til jævnlige drøftelser med de valgte talsmænd. Jeg bemærkede at jeg er opmærksom på at det efter talsmandsbekendtgørelsens § 8, stk. 1, er overladt til de enkelte institutioner at fastsætte nærmere regler om bl.a. mødehyppigheden, og at det er begrundet i store forskelle institutionerne imellem, jf. direktoratets skrivelse nr. 74 af 16. maj 2001 om bekendtgørelsen.

Direktoratet har udtalt at direktoratet ingen bemærkninger har til fængslets regel om mødehyppigheden. Direktoratet har herved også lagt vægt på at det af talsmandsbekendtgørelsens § 3 fremgår at drøftelser med institutionen skal kunne komme i stand på talsmændenes initiativ.

Jeg har noteret mig direktoratets holdning som ikke giver mig anledning til bemærkninger. Jeg går i den forbindelse ud fra at talsmændene er opmærksomme på at de har mulighed for at bede om drøftelser med ledelsen uden for de formaliserede halvårlige talsmandsmøder.

Jeg bad fængslet om at underrette mig om de regler om kontrol med valget som jeg gik ud fra at fængslet havde fastsat (eller ville fastsætte).

Fængslet har vedlagt reviderede retningslinjer for talsmandskollegiet hvoraf det fremgår at der i afsnit 1 om valg efter pkt. f er indført et nyt pkt. g med følgende ordlyd:

“På beboermøderne, hvor der afholdes valg til talsmand/suppleant, deltager mindst en ansat fra afdelingen. Den pågældende har sammen med repræsentanter for de indsatte til opgave at påse at procedurereglerne for valg af talsmand/suppleant overholdes, og at indkaldelsesfristen er varslet korrekt med opslag samt at kontrollere stemmeafgivelsen (evt. som stemmetæller). Afdelingspersonalet skal sikre, at der foretages nyvalg af talsmand/suppleant mindst hvert halve år. Valg af fællestalsmand afholdes i talsmandslokalet i skolen med deltagelse af alle valgte talsmænd. Her deltager mindst en ansat fra afdelingen 'kognitiv/fritid' som kontrollant.”

Direktoratet har udtalt at direktoratet ingen bemærkninger har hertil.

Det har jeg heller ikke.

...

Opfølgning

Jeg har under pkt. 4.1.3 bedt om at blive underrettet om resultatet af den nye evaluering af forsøgsordningen med tilknytning af en psykolog til fængslet. Jeg har endvidere under pkt. 4.2.1 bedt om nærmere oplysninger om prisniveauet i købmandens butik i fængslet.

Underretning

Denne rapport sendes til Statsfængslet på Kragsskovhede, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i fængslet.”

NOTER: (*) FOB 1960, s. 183, FOB 1984, s. 84.